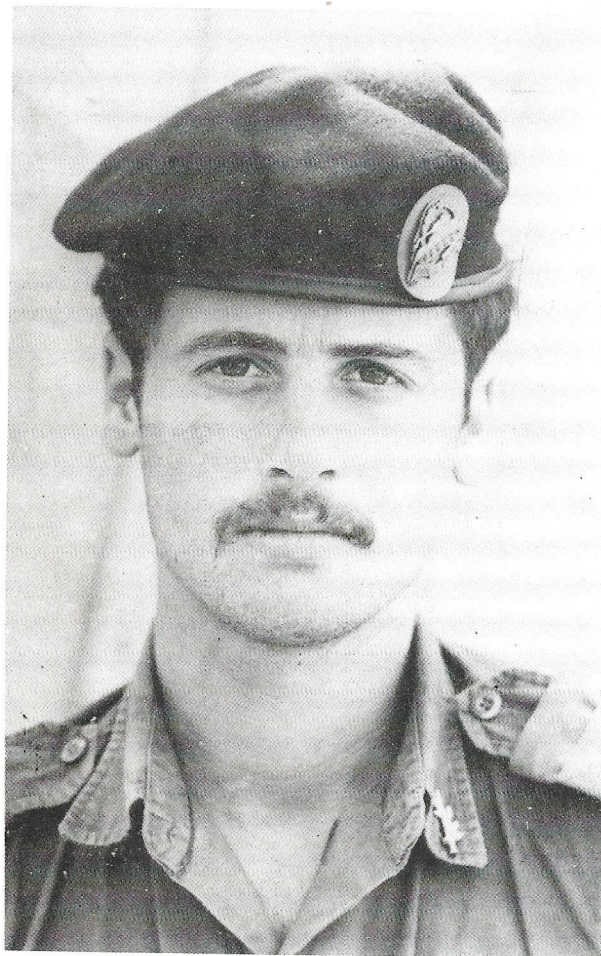

118NE

פֿעד און ספר לי ספור

לפני מאות ושלשים בידי אורי' קר

אורי' אורי' קר. זה היה עוד לפני שקולומבוס

גלה את אמריקה. יש שמעתי קראו פֿעדאן

נמצא דמוק תכניתו שגדלו כליל במלפפון.

פס פכניס את הקקאן למית.

בזמ נסעתי לאמריקה ופגשתי אורי

הקקאן והלחין אורי' לפיזת קקאן

כחופי ולחיות בתכנית. האורי' אורי' קר

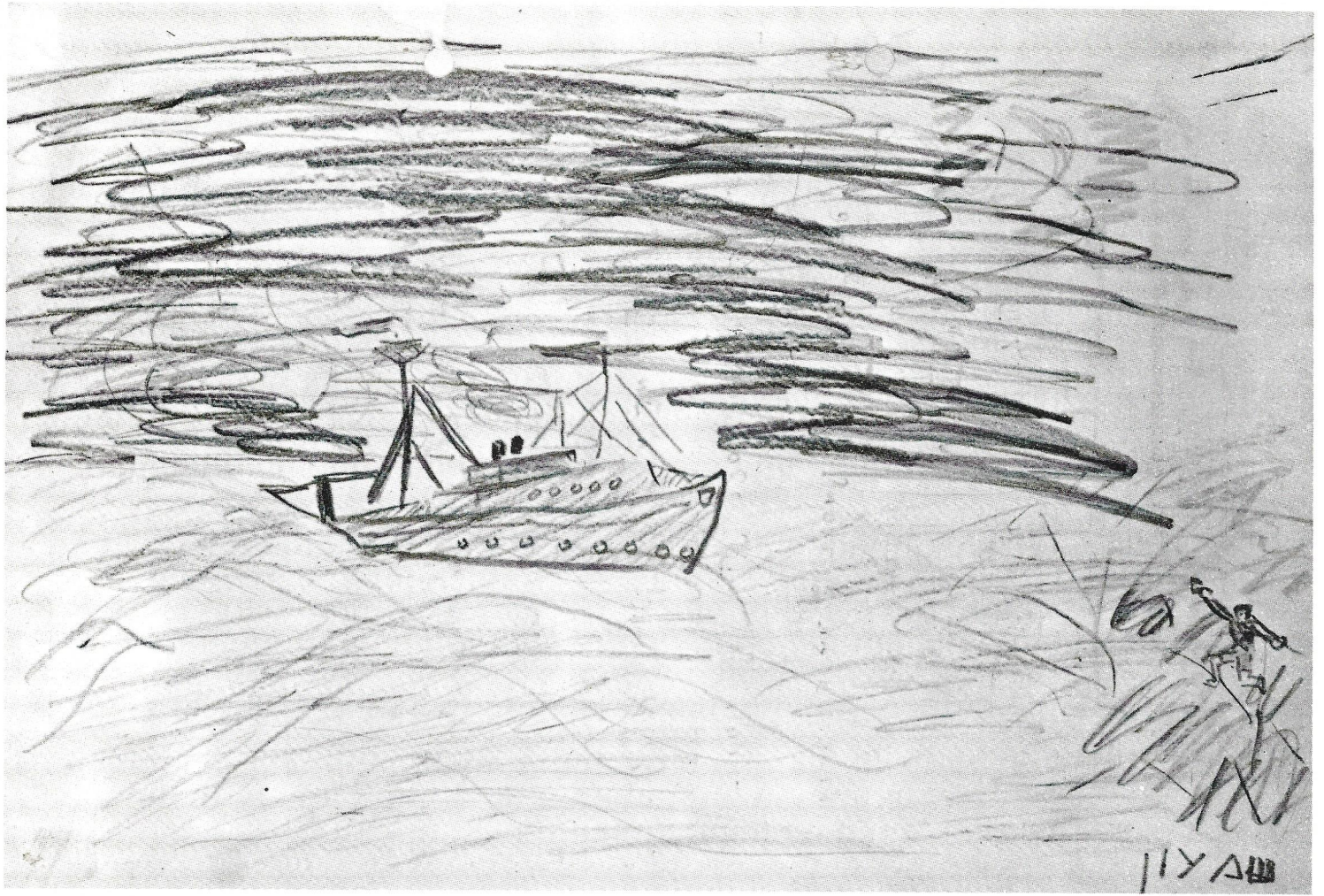
יחצו לי אורי' קקאן את הקקאן למית ①

אמכתי זה שאני מכתם על הקקאן.

אמר כך נסעתי במלכה ואמכתי' לקולומבוס

שיבואו לקולומבוס את אמכתי' קר.

מאורי

זה גור

הגור

בביתו

ואם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

אם הוא מתעורר

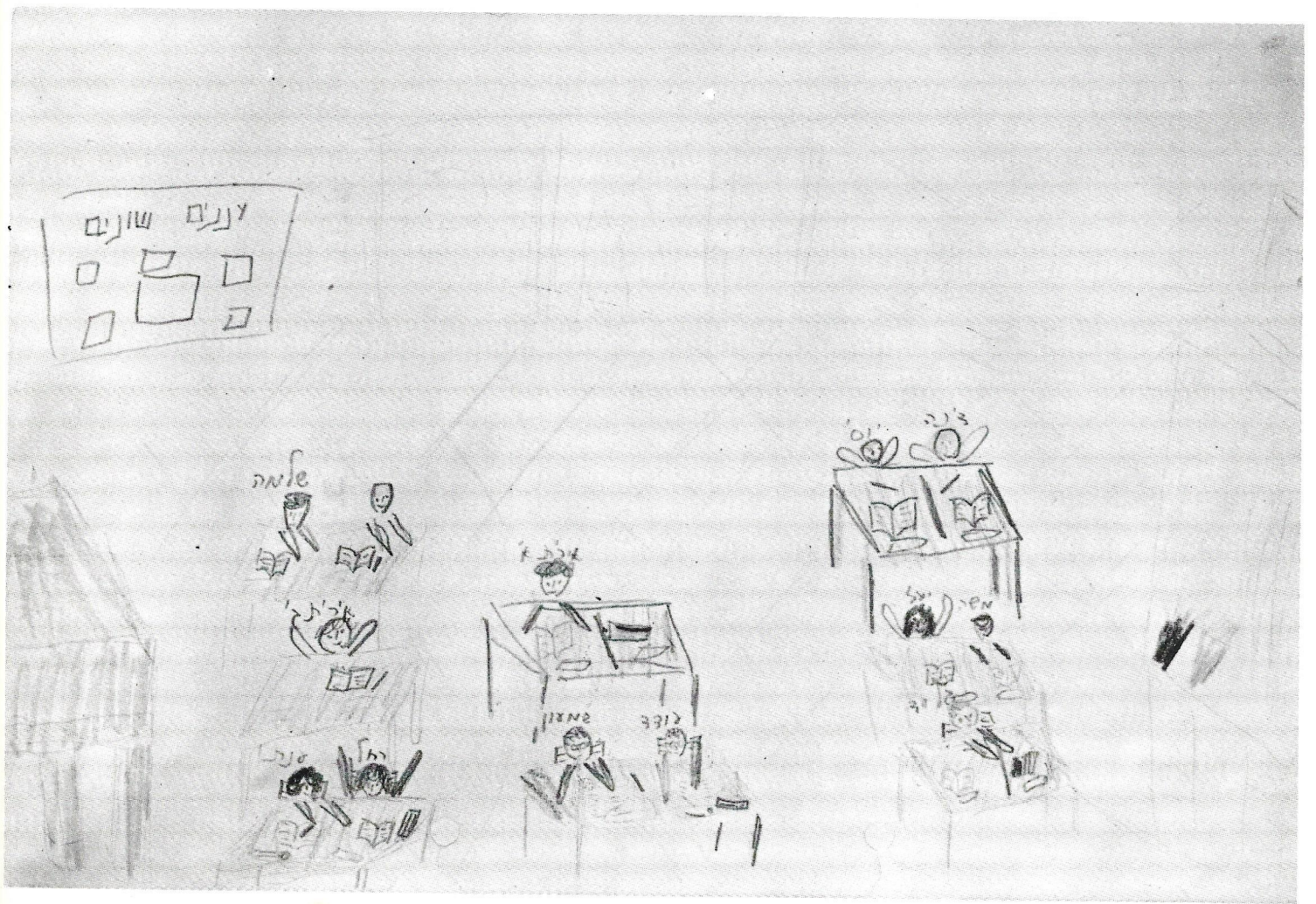
אם הוא מתעורר

זה גור

שיר

הפועל היה לארבע ההימנים היה חמנו

כש'צאנו מכפר חסד והתחלנו
קצת מן הימים ונלקח על הימים
ונלקח שם תחילתו ואזרח גם כן -
שם אבולני.

אחרי שקראנו לאכול התחלנו לזמר
יום' ואני תמיד הלכנו קצ'מה.

לאחר מכן נתנו דצ'הקדע

לפנינו תראו התפללנו לסני

בפנינו לראות הפקדה על כי' לא

היה שם צוק אק בסדקיתו

לראות הפקדה רמ'ע צוק סני

במה הפסדות פסל'ע נבדלנו:

ב' ביקד'ע נבדל'ע ה'ה' פד'ס

פסל'ע כול' כל 'צנ' כפתי'ע

הוא לק ב-4/4 רחב

מחור

יד יקר שלנו

מקור של הפיר בקרן בזה הוא בהרחק

שם יוצא הבניאס - מכמה מצינות. אחר כך

הוא פוקס את הבן והבן מסכים לעזרתו

כי גם לזן עצוב לעזרת לבד. אף הם הולכים ונתאם

הם שומעים שקשוק מים. הם נבדלים בקרן הראשון -

אבל אחר כך הם מאמ את החצבני.

אחרי שנים: הוא אותנו חצבני. עומד טובים

השלה מן השנים, אחר החצבני: חכו באן

יום אחד ואחר אליו לכם אם אני מסכים או לא

בתפלו השנים וישל ויחזק נצרה הבלכה הפה

ו. לאחרת הסכים החצבני לעזרת אלה. וצו

השלה לטיוט קצו הקיצו צד ים כנרת

נח - והלכו האה, האה, האה, פתאם התחילו

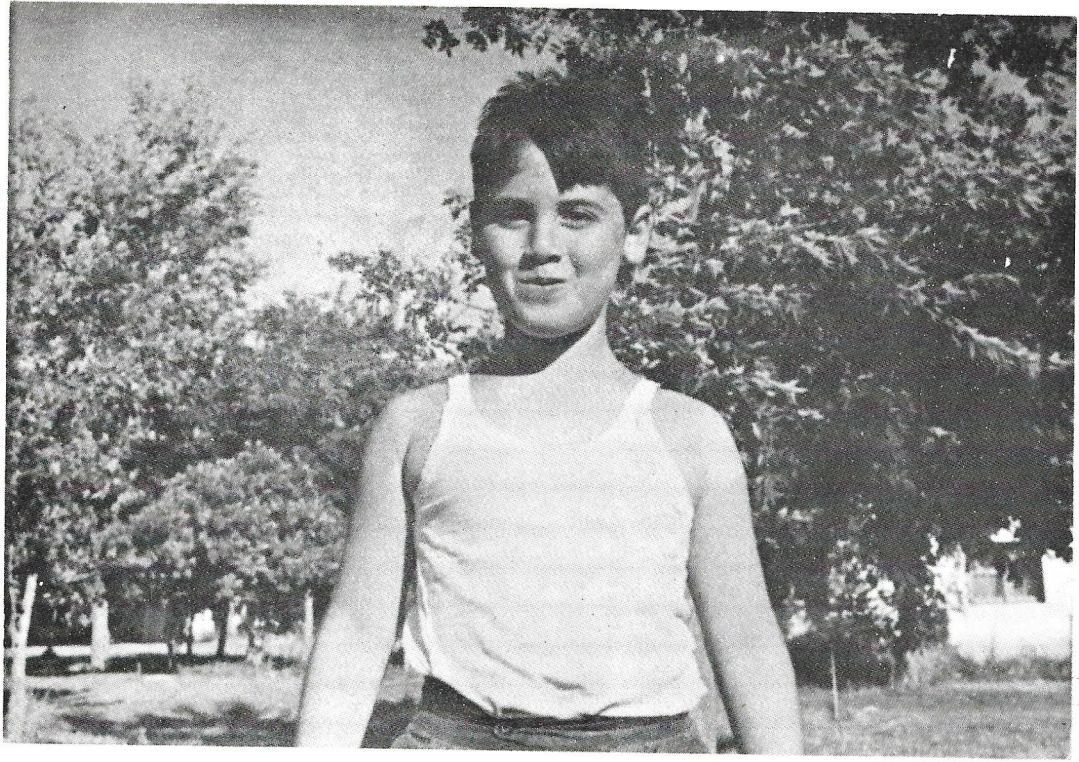
מחברים מאד. באו אותם האנשים ואחרו:

"היבן מחבר מאד". כי ככה קראו לשלה

הנחלים לאחר שהתחברו. היבן היבן צד

לים - האלה והתחילו להשתק לתוכן וצד הים

צד משתק היבן לים - האלה.

יד יקר שלנו

מקורו של הנר הדין הזה הוא בהרחק
שם יוצא הכניס - מכתב מניעות. אחר כך
הוא פוקש את הדן והדן מסכים ללכת אתו
כי גם לזן עצוב ללכת לבד. אז הם הולכים וכתאם
הם שומעים שקשוק מים הם נכבדים בדין הראשון -
אבל אחר כך הם מאמ את החצבני.
אחרים שנים: "הוא אותנו חצבני" נחמד טובים
השלש מן השנים "אחר החצבני" חכמי באן
יום אחד ואחר אחר לבס את אנ' מסכים או לא
התפלו השנים וישל ומלי נצרה הכלכה פ'פה
ו. לאחרית הסכם החצבני ללכת אתם. יצא

השלש לטיוח קצו הקיצו צד ים כנרת
נחו - והלכו האה, האה, האה, כתאם התחילו
מחרים משה. באו אותם האנשים ואחריו:
"ה'רוב ממחר מאב". כי ככה קראו לשלש
נחלים לאחר שהתחברו. ה'רוב ה'רוב צד
ליס - האלה והתחילו להשתק לתיכון וצד הים
צד משתק ה'רוב ליס - האלה.

3 000 1177C

השטות

פלאקאט - קב'ה מאא אמה קיי: וילק, געט
 אן קענען" קאפלעם יוס' וילן וואגל אפדעס
 גאט. אה' בן קאפלע קב'ה זקאטל ושאקל.
 פגאט מ'טאל אמה, און שווארץ סור, געטע

אך החקרה מהדע"מ קענען קאנק העכעס וועט
 אן האטענעס (אם מ'טאל) וואגל געלוק.
 אה' בנה זמן הסתכלות עוד וואגל אה'מ
 בדר נכנסו קב'ה אן השפעה זיך
 וקאליפא וקאליפא הוציאו אור הכל. אוד קאפל
 קב'ה ושאקל פ שעה וחצי. ה'מ און
 וועט בדר אר העלא קדור ה'מ אר ה'
 פדר קענען אן 20-30 ס"מ. וכל האלק
 נאמל ה'ה אר. העלא בדר קאליפא אר
 העלא וכה בן 20 געט וואגל
 וקאליפא אן ה'מ אר העלא בדר אר
 קאליפא וקאליפא קאליפא. זך ה'ה קאליפא
 אחר כך אה'מ: געטע געטע י'מא ה'מ אכאן אה'מ

שטות 1941

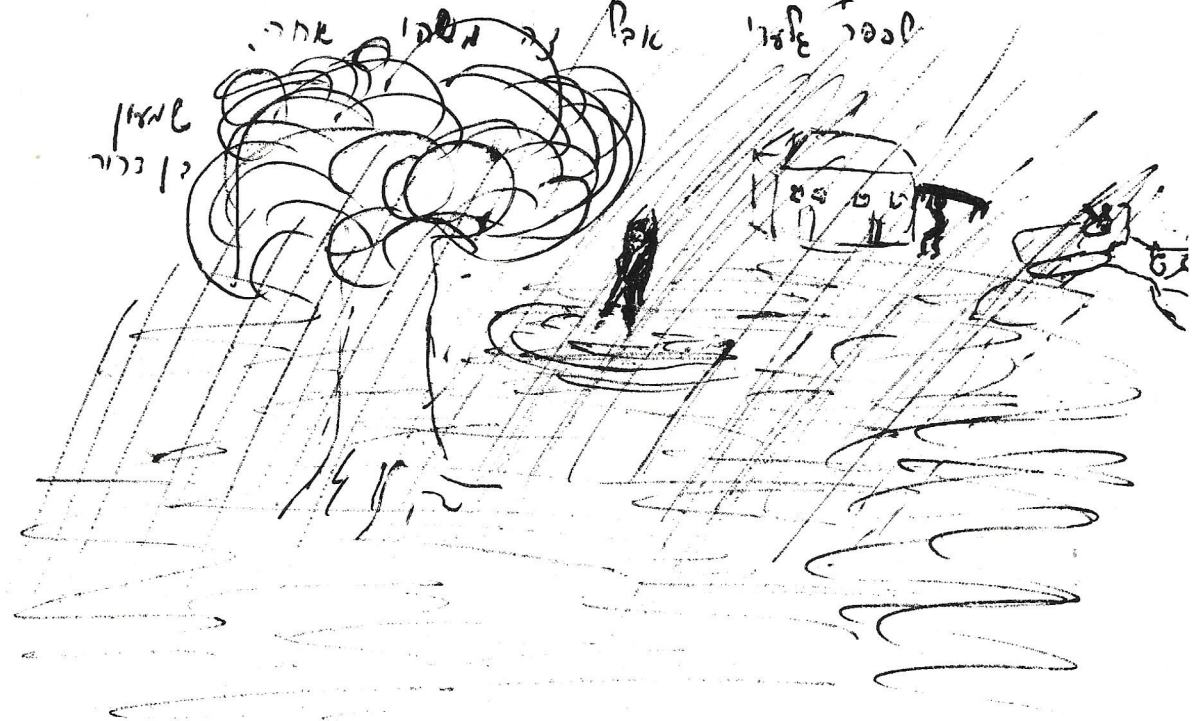
(המשק)

השטח

אמרתי והסתכלתי קמחתי קבין גן-רבי" ורואי אהיה
בדור השואפים את הכלה על השמחת ביומנו
אז ודעתי שזה עכשיו יקח מהר ולבנו על נסוח

ואחר כך הלכתי לישון כדרך כ"ו התאורתי
ונסיתי מן המטה והרעשתי את הרצפה בלתי
שוד לישון אחר כך הידיו שויתי וזמרתו וקול נוסעים
לבסוף גלעתי אבן זה משכו אחרי

למחזן
בן ברור

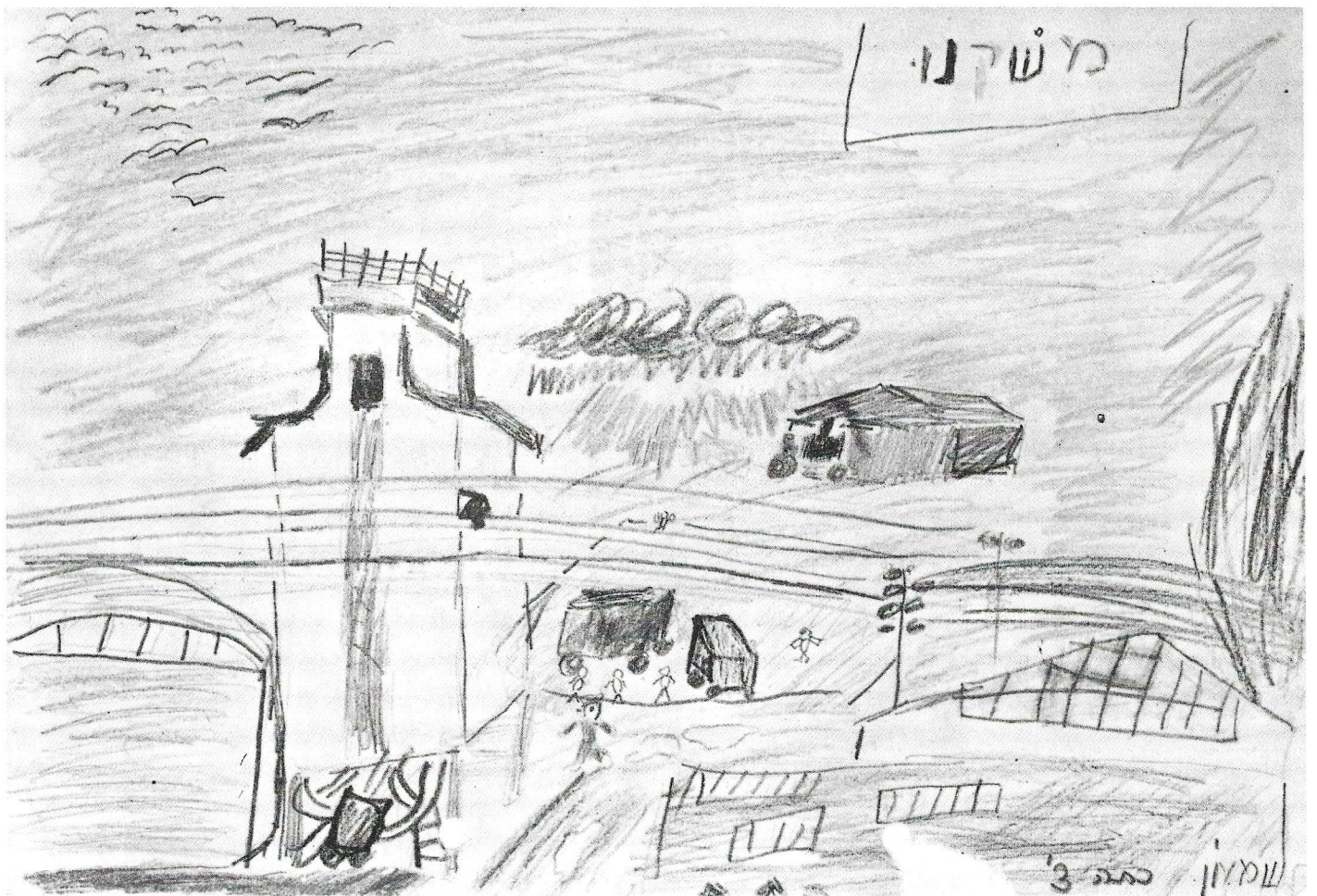
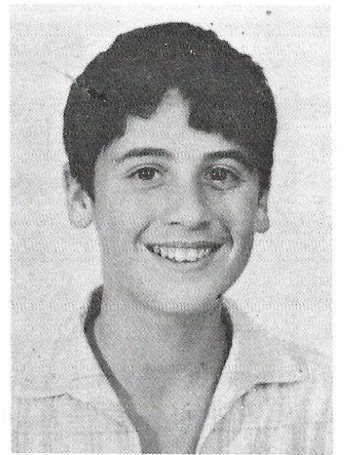
יהי קדש

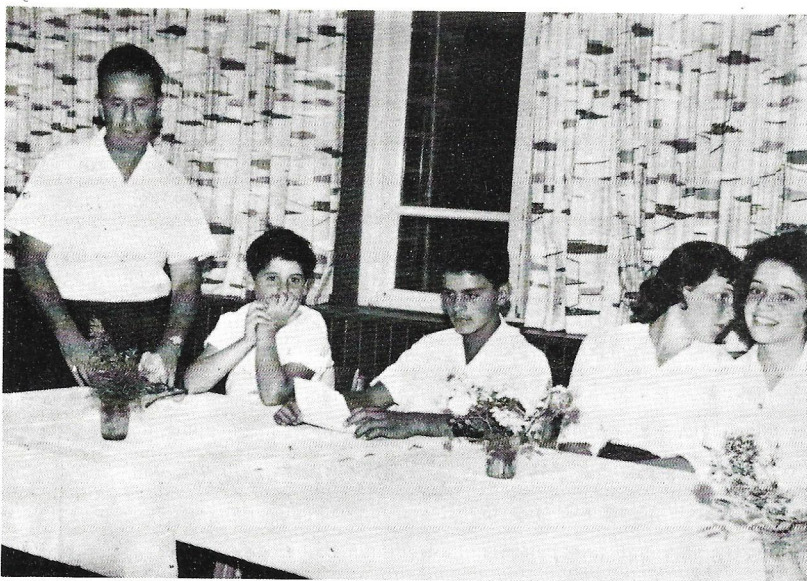
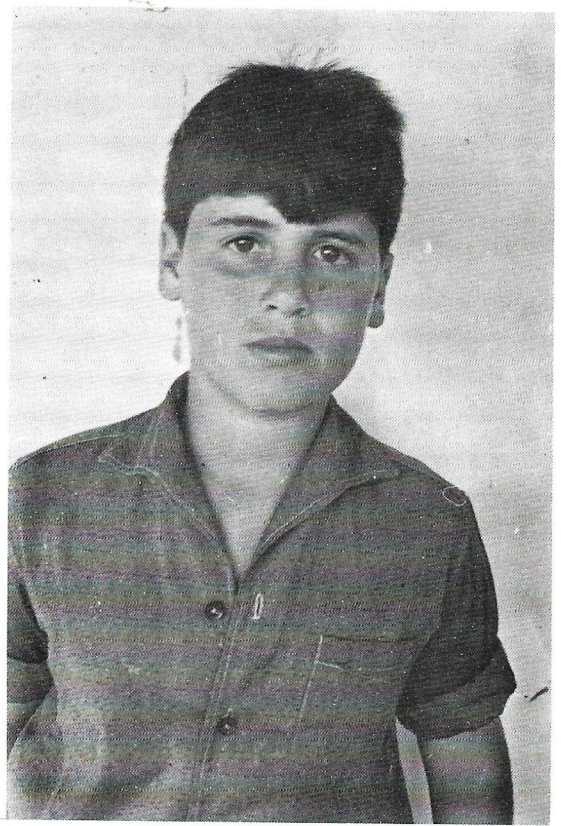
חולות של

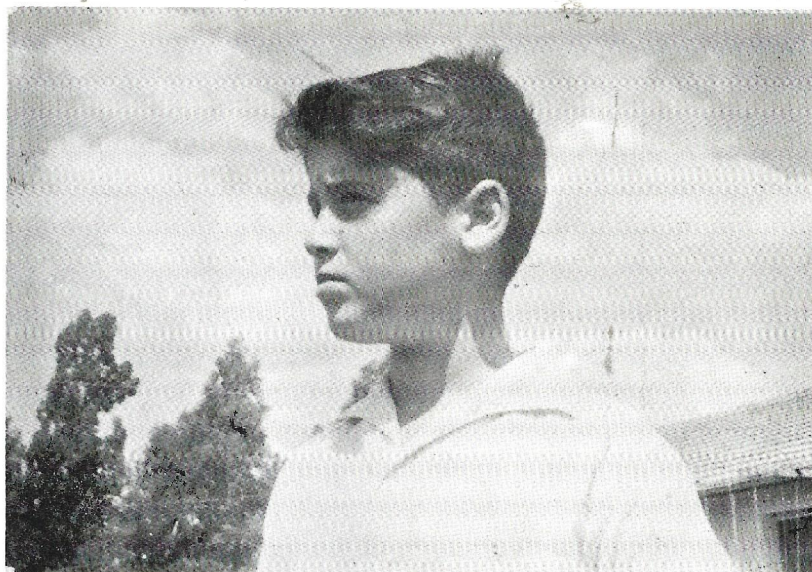
לכן זשק' שני באו הנה. שמונה בחור
 ובחורה אחת כז' אבנ'ת נקודת חזקה.
 הבחורות חכו צד קרא'ם צד שיכ'ני
 ב'ת יאז'ם. אך הבחורות לא יצאו מבמה
 קש'ם יתקלו באש'ת כל שבעה פאן הקב'ת
 קדחת, שנית - הזרק'ת ושל'שית - שמחה.
 אך הסביבה קסמה לחבר'נו כל כך
 צד ששום דבר לא היה יכול למנוע
 אותם מלגשת הנה. הם זמלו בקצות
 אפ'ם ב' יצאו שכצורה אחרת לא יצליחו.
 הלבח הראשון היה יורם והוא קל. מאחמ'ם.
 הם זלו קן ירק וכדבורה $\frac{1}{2}$ שנה
 למרבה השמחה באו הבחורות עם הלז'ם
 והקבוצה גדלה והתפתחה, גדל ושגשגה.
 אך הנה כעבור שנים באו יא'ם
 חז'ם, יא' מאחמת השמחה קבל'נו נקודת
 אפ'ות את המסק כל האוכלוס'ת בקל'ת
 אחמת יסצו לחסדי, לפי כרחוק העצן
 יל ב'ת לכבשו אחתו מ'ז' הזרק'ת.
 ח"נו לפי בתנא'ם קש'ם מאז, 4 חזש'ם

תמ'מ'מ' וקם קרבנות נבולו אחד -
פנחס נבא כסאש מהר אבצ'ל אנה מרבה
שנ' - נבאול ר"ם נבא כסאש היה צנפן
ב'מ' מלחמת העולם הראשון בא אבצ'ל
את ה'היז'ר' בקול ה' ופאחמה נסת'מ'מ'
בנצחיונ' כאישר אלכנו מחיפה
אי אנשר היה להב'ר את המשק.
כלו מלא קוצ'ר וצדד'ר.
כ'ום מורבת קבוצתו מ'ו ארצות
שנית. לא לא בסקו התנאי הקלם
וצתה אי אינשר לתאז מה שהיה לפני 20
שנה. וההול'ר מסבל'ר: לפני עשית שנה
היתה כאן שמחה.....

הבן בקבוץ

(מתוך „עלון בית החינוך המשותף לעמק החולה“)

בעיית הבן בקיבוץ היא כיום אולי הבעיה בהא הידיעה של הקיבוץ בכללו. בעית העזיבות הרבות של בנים ובעית חוסר הקשר בין המשק הגדול והחברה הבוגרת — הם רק חלק מהבעיה הכללית של הבן בקיבוץ.

הבן בקיבוץ מחונך מימיו הראשונים להשאר במשק. הקיבוץ רואה כהתפתחות טבעית בחייו של הבן את הקבלה לחברות מיד לאחר סיום ביה"ס, ללא שאלות, ללא הרהור וללא שום התלבטות.

תפקיד בן המשק הוא להמשיך את המסגרת שהוקמה, למצוא את מקומו במשק, שהוא ביתו, ולשאת בסופו של דבר את המשק על כתפיו. תהליך „טבעי“ זה, נתקל בבעיות גדולות, לכל אורכו — מבעיות התלישות של הבן המתחנך בחוץ, לבעית הקבלה לחברות ולבעית מרד הנעורים, שאינו מאפשר לבן לתפוס את מקומו במשק שהושלם כבר, ולהמשיך בתלם של הדור הקודם לו.

הבעיה הרצינית ביותר מתוך אלו היא בעית התלישות וחוסר הקשר של הבן אל המשק. לרוב מתחנך הבן במשק עד כיתה ח' בערך ואז הוא עובר ללמוד בחוץ, בבית-הספר המשותף. הוא רוב היום לא בבית, וכשהוא מגיע הביתה, הפעילות שלו במסגרת החברה של המשק היא כמעט בלתי אפשרית. הוא יוצר לו (או המשק יוצר לו) חברה סגורה, מהודקת ומגובשת, שהאינטרסים של המשק לא מענינים אותה במיוחד, ובתור חברה סגורה בתוך המשק הגדול, ברור שהיא מתנגשת איתו — תופעות של סחיבת מכוניות, פריצה למקומות שונים. („כל מקום שיש לו מנעול — סימן שאפשר לפרוץ אותו“ — סנקה) וכו', הן תוצאה טבעית מהתלישות של הבן מהמשק.

תופעה נוספת היא יצירת חבורה אזורית, שהיא במידה מסוימת קרובה יותר מהחברה במשק, וגם היא מגבירה את הקרע. ההזדהות של הבן עם המשק שלו, שהיא כמעט 100 אחוזים לפני היציאה לבית-הספר המשותף — נעלמת במידה ניכרת בחינוך המשותף. חשוב לזכור עוד שהחיים החברתיים במשק מתבססים במידה גדולה על העבודה. ולכן, הבן הלומד בחוץ, שאינו עובד, ואינו חי את חיי העבודה במשק, מרגיש זרות ותלישות לגבי החברה של המשק. ברור שהגורם הגדול ביותר לתלישות הוא בית-הספר המשותף. חינוך במשק של הבנים עד י"ב היה יוצר קשר הרבה יותר חזק בין הבנים למשק. גורם נוסף הוא הצבא: 4 שנים של שהיה מחוץ למשק באופן מוחלט, גורמות בהכרח לניתוק הקשר.

תופעת התלישות הזו, מעמידה במצב מעורער את האכסיומה המקודשת של יעודו של הבן בקבוץ, כממשיך הדרך. אבל נחשוב רגע — החברים שבאו להקים את המשק, האם באו ליצור מסגרת של קיבוץ שתעמוד לעולם, או שבאו למצוא לעצמם מקום לחיות בו? כמעט אף אחד לא בא מתוך כוונה ליצור לדורות הבאים. חדות היצירה היתה מכוונת כולה לדור המתחיל. הם באים ליצור קבוץ לעצמם — לא לנו. באופן התפתחותי, במשך השנים, התבססה אצלם הדעה שהמסגרת הקבוצית צריכה לעמוד לעולם, ובאופן טבעי חינכו את בניהם להמשיך אותה. עתה הם באים אל הבן ו"מלבישים" עליו את התפקיד, את היעוד — להמשיך את המפעל שהם התחילו בו. זוהי הונאה עצמית! אתם יצרתם לכם את המקום שרציתם לחיות בו. המפעל שהקמתם לא נועד בשבילנו. בדיוק באותה מידה שאם אנחנו נשאר במשק, נבנה אותו בשביל עצמנו — ולא בשביל בנינו והדורות הבאים.

לכן, לפני השאלה, "מהו עתיד הקיבוץ?" נשאלת השאלה, "האם מחויב בכלל להיות עתיד לקיבוץ?"

כתוספת לשתי בעיות אלו קיימת הבעיה שקוראים לה בשם „מרד הנעורים“, שלרוב מתייחסים אליה כאל הבעיה הראשונית של הבן בקבוץ, למרות שהיא לא הבעיה היסודית. הטענה המקובלת היא, שחוסר הרצון „להמשיך את המפעל“ מצד הדור השני, נובע מהרצון להתחיל משהו חדש ולמרוד במוסכמות ובדרכי ההורים, לא ללכת בתלם.

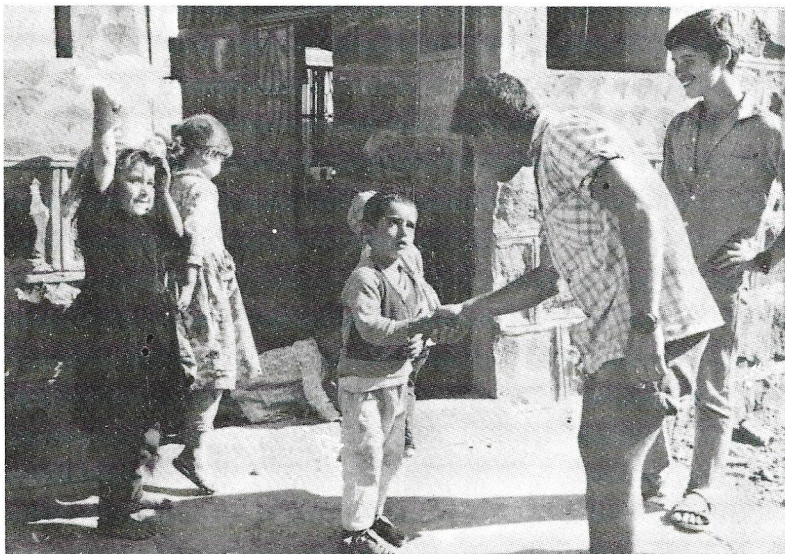
לדעתי נובע חוסר הרצון הזה יותר מהתלישות של בן המשק, ומתוך היסוד הרעוע של תביעת ההמשכיות מצד המייסדים.

כל הסיבות והגורמים האלה, מופיעים ביחד בבעיה הספציפית של „קבלה לחברות — לפני או אחרי צבא?“ בבעיה זו, הדרך המקובלת (אצלנו, על כל פנים) היא קבלה לחברות לפני הצבא, שהיא קבלה אוטומטית לחלוטין, ובמידה ויש הצבעה באסיפה — היא לא יותר מאשר מעוררת גיחוך.

חברות לפני הצבא היא רק פיקטיבית. הבן מתקבל כ„חבר שווה זכויות וחובות“ כאשר אין לו כמעט שום קשר למשק, ובעוד זמן מועט הוא יצא לצבא לשלוש או ארבע שנים. הקבלה לחברות אינה מסמנת מפנה או הפסקת תקופת התלישות והתחלת יצירת קשר אורגני וטבעי עם המשק. קבלה זו לחברות, שאין לה שום ערך מעשי מורידה את ערך המשק וההשתתפות בו בעיני הבן. הבן, שרק גומר בית ספר, לרוב אין לו מושג על החיים בחוץ, וגם לא על החיים במשק, ולכן הוא אינו מסוגל לברר לעצמו האם דרכו הוא ב„המשכת המפעל“ או בהליכה למקום אחר. קבלה לחברות אחרי הצבא היא הרבה יותר ריאלית וממשית, גם בגלל שהיא לא אוטומטית, גם בגלל שהיא באה אחרי ידיעה מסוימת של החיים בחוץ ושל החיים במשק, ובגלל שהיא מלווה התלבטות ושאלות מצד הבן ומצד המשק.

הטענה שקבלה לחברות לפני הצבא היא ההמשך הטבעי של חיי הבן בקיבוץ — אינה תופסת, כי „ההמשך הטבעי“ הזה אינו ממשי — הרבה פחות ממשי מאשר המשך אמיתי, שבא עם קבלה לחברות לאחר הצבא.

שמעון (י"ב)

יום א' קדש
חג חנוכה

הגיון יום
ה' חנוכה
ה' חנוכה

עצם טוב לכול

הבאתי לך ליום הזה סעודים ו'ל קדש
א' סעודי לך: ה' קדש לך, לך חנוכה
חג חנוכה, חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
(חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה)
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה

כ' חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה

לך חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה

חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה

חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה
חג חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה חנוכה

ספטמבר 1971

...רציתי היום ללכת לבדוק את המסלול של הטיול לילדים ביום שישי מכפר-חרב לסוסיתא. אז אתמול באמש חקרתי אם יש מישהו שכבר עשה את המסלול הזה. ידעתי שהשטח ממוקש חזק, אבל יחד עם זה מיכאל כבר עשה את זה פעם ככה שיש דרך, רק לא ידעתי איפה בדיוק. כל מי שניגשתי אליו אמר שהוא לא עשה את זה אבל השטח ממוקש וזה מסוכן להסתובב שם. בסוף החלטתי ללכת לבד ולמצוא את הדרך בעצמי, רק יעצו לי לקחת נשק בשביל שלא יצעקו עלי סתם. אז הלכתי לשומרת לבקש מאחד השומרים, שישאיר לי את הנשק שלו בבוקר, ורצה הגורל ששם היו כל אנשי הבטחון והנבחנים, והם עשו לי שטיפת מוח של חצי-שעה, שאין לי מה ללכת בלי מפות מיקוש, וגם אז די מסוכן בהתחשב שמזקשים נשטפו במשך החורפים האחרונים, ושגם המור-דות של הסוסיתא ממוקשים. החלטתי לקום ב-0800 בבוקר לטלפן הביתה ולשאול אם יש להם אישור מהצבא ומפות מיקוש, ואם לא — אז לרדת לחטמ"ר ולבקש אישור ומפות. את מכירה אותי — איפה שמונה! קמתי בשתיים-עשרה כרגיל.

בערב החלטתי בכל זאת לטלפן, ואז הסתבר לי שהצבא פעל בהתאם וביטל את הטיול מסיבות בטחוניות, ככה שאין לי צורך לאבד רגל או שתיים (הם באמת הצליחו להפחיד אותי, החברה האלה ב"שומרת"). במקום זה הם יורדים מכורזים להר האושר ומתרחצים בכינרת. זהו. זה בערך היה העיסוק שלי ביומיים האחרונים, חוץ מעבודה כרגיל (אח, תשמעי חרפתי ביום ראשון על הטרקטור — דבר כזה עוד לא היה; אחרי שעה של עבודה כבר הגעתי למצב שנרדמתי בעמידה (!), אז ירדתי וישנתי בשדה על הרגבים (שדה חרוש) בערך שעה, שנת פילים. הרגשתי ממש כמו פאקיר. וזה היה עוד אחרי שישנתי באוטובוס כל הדרך. וגם זה עזר לחצי שעה מכסימום, אחרי חצי שעה כבר לא יכולתי לפתוח את העיניים. עצרתי את הטרקטור ל"שינה-של-10-דקות" שנמשכה שלושת רבעי שעה ונקטעה, עקב בואו של צ'צ'ו, בעודה באיבה).

יום שני 7.6

„ריצ'רד ניכסון הוא האדם הנוח ביותר
להסתדר איתו בעולם”
(פטרישה ניכסון, אשתו)

מיכלי, זהב שלי, איך את? הגלובוס הזה
כותב נהדר, ממש תענוג איך שהאותיות מת-
חלקות. יש פה איזה מוזר אחד שישן בחדר
על יד הנדסאי אלקטרוניקה מחיפה עם עבודה
וכסף, שעזב את הכל ובא הנה לעבוד בתור
מתנדב במפעל, בלי משכורת ובלי תנאים של
חבר, הוא מאד מוזר, לא רק בגלל שעזב את
הכל ובא הנה, גם בגלל כל ההתנהגות שלו.
לדוגמא: הוא ישב פה איזה שעה בערך
ובמשך הזמן הזה הוא שאל אותי לפחות שלש
פעמים איך קוראים לי וכל פעם הוא הודיע
לי מחדש שקוראים לו חגי. לפני חמש דקות
הוא נכנס שוב להגיד שהטרנזיסטור שלי לגמרי
לא מפריע לו (!) ולשאול עוד פעם איך קוראים
לי. אמרתי לו, והוא טען שוב בעקשנות, שהוא
חגי, אני חושב שבסוף אני עוד אלמד את
השם שלו. חגי, או משהו כזה, אני חושב...
רביעי 9.6.71

רביעי 9.6.71

אהלן!

...בכל אופן, היום אני רענן וטרי, כלי זיני (הגלובוס) בידי, ואני מוכן ומזומן להסתער על השורות ולמלא אותם באותיות ובמלים המצטרפים יחד למלאכת מחשבת של מכתב משעמם עד להבחיל.

ולמה כל הטררס? תשאלי (ובצדק); אוה, אז אני אומר לך. שלשום כתבתי לך איגרת שלומים, זוכרת? וכתבתי אותה במצב עייפות המוגדר כדרגת עייפות ד' ומעלה. ז' אומרת כתבתי אותו כמעט מתוך שינה, ויש הטוענים שאפילו נחרתי בין השורות (אבל לדעתי זה שקר גס, המתעלם מהעובדה שאני לא נוחר). וטבעי הדבר ואפילו מובן, שהרבה שטויות נכנסו שם. אמש זכרתי במעורפל שכתבתי לך מכתב, ושאפילו הבוקר הכנסתי אותו לתיבה, לא זכרתי מה היה כתוב שם, אבל זכרתי שכתבתי שם הרבה שטויות, במיוחד בסוף. בסיכום מה שרציתי להגיד הוא, שאם לקוח לקחת אותן ברצינות — אזי חזרי בך מרצינותך זו, ואל תאשימיני-נא בשטויות, אשר נכתבו ברגעי חולשה ועייפות-הנפש. נאום הגבר.

...וחוץ מזה מרקיז הכל בסדר

וחוץ מזה אין שום חדש"

(שייקספיר, מקבת)

על המשוגע שהיה פה כתבתי לך? אם כן אז בסדר. העיקר, הוא משוגע לגמרי. ומעשה שהיה כך היה. באחד האמשים האחרונים, וחושבני שזה היה שלשום באמש באחת האשמורות הראשונות של הבוקר, כשלש שעות אחרי חצות, נשמעו לפתע הדי יריות נשק-קל בחצר משקנו. הת-עוררתי (כמו כולם) הלכתי לחלון, לא ראיתי חבלנים וחזרתי לישון, אחרי כמה זמן הן נפסקו והכל שקט.

בבוקר התחילו הענינים להתבהר, והסתבר שכמה חברה לא-רצו-לישון-רצו-להשתגע, והלכו ועשו מדורה מק-רשים וארגזים, ובין היתר הכניסו ארגז תחמושת בפנים וזה התפוצץ. זה העיר את כל המשק, וזה מה שהם רצו כי הם רצו עוד חברה'ה לשחק כדורגל (בשלש בבוקר!). באו החברה'ה לשחק כדורגל, ומי יוצא אז ממחבואו אם לא חגי ידידנו. הוא ניגש למגרש, מפסיק אותם ממשחקם ומסביר להם שהוא מאמן כדורגל ומתחיל לאמן אותם (בשלש בבוקר!) זה היה מאד מצחיק.

... אם כבר יש זמן ושקט, אז רציתי לספר לך על התקליט של ג'ון לנון ששמעתי בבית בשבת. אחרי זה הייתי לגמרי תחת הרושם. רציתי לספר על זה בשבת אבל איכשהו זה לא יצא. התקליט הוא לגמרי לא חדש, הוא יצא באוקטובר '70 ז"א כמעט לפני שנה, אבל הוא כמעט לא מוכר, וזה ברור. השירים הם לא כאלה שיכולים להכנס למצעד הפזמונים, למרות שיש שם כמה שירים שקטים יפים בצורה יוצאת מהכלל, רק מבחינת המוזיקה. אני לא יכול להגדיר בדיוק מה כל-כך הרשים אותי, אבל נראה שזה בעיקר הכנות והאמת שבו. התקליט הוא מאוד אישי, הרבה שירים על עצמו ועל יוקו, על הילדות שלו, על אבא ואמא (קראתי את הביוגרפיה של „החיפושיות" לפני זמן מה, הספר היה במבוא-חמה ועודד הביא אותו לחוליות, נראה לי שבלי זה, כמעט אי אפשר להבין את התקליט היות והוא כ"כ אישי). נראה לי שג'ון לנון הוא הראשון מבין הארבעה שהתבגר ורואה את המציאות בעיניים פקוחות. בתור דוגמא, השיר "GOD" (אלוהים) שהוא החשוב ביותר להבנת השקפתו של לנון, בתרגום חופשי מאד: „אלוהים הוא משהו שלפיו אנו מודדים את הכאב שלנו.

אחזור על זה שוב:

„אלוהים הוא משהו שלפיו אנו מודדים את הכאב שלנו.

אני לא מאמין בקסמים.

אני לא מאמין ב... (לא מובן)

אני לא מאמין בהיטלר

אני לא מאמין בישו

אני לא מאמין קנדי

אני לא מאמין בגתה

אני לא מאמין בגורו

אני לא מאמין ביוגה

אני לא מאמין במלכים

אני לא מאמין באלבס

אני לא מאמין בצימרמן (בוב דילן)

אני לא מאמין בביטלס

רק מאמין בעצמי

יוקו ואני

וזאת המציאות.

החלום נגמר

מה אני יכול לומר?

החלום נגמר

אתמול.

אני הייתי אורג החלום

אבל עכשיו נולדתי מחדש.

הייתי סוס-הים

אבל עכשיו אני ג'והן.

החלום נגמר".

זה בערך. אני לא זוכר בדיוק אבל זה משהו כזה. ברור שהוא מדבר על „החיפושיות“. התקופה עברה ואיננה עוד. והוא אומר זאת בצורה בהירה עד כאב בזמן שמקרתני ממשיך להשתטות כמו ילד ולשיר את השירים המתוקים שלו, וג'ורג' הריסון, עם כל הכבוד למוזיקה שלו, שהיא יפה בצורה יוצאת מהכלל, ממשיכים באותו סגנון של החיפושיות, כאילו לא קרה כלום, יש ללנו את האומץ והכנות בכדי לומר בפשטות: „החלום נגמר. נולדתי מחדש“ נכון שכולם מחפשים את עצמם, את האינדבידואליות, אבל לנון הוא היחידי שמוצא אותה והוא פונה בעיקר לשירי מחאה חברתיים, „Isolation“, „Middle Class Hero“ („I Found Out“) ולשירי אהבה פשוטים מאד („Love“, „Here am I“) וזה משתלב יחד יפה מאד, כמו שראית בשיר „GOD“ הוא אומר: הכל זבל, החברה מנוונת, העולם מחורבן, נשארים רק את ואת, האהבה הפשוטה, זאת המציאות היחידה, וזה גם מה שמוסיף מימד של אופטימיות לשיריו. לדוגמה השיר „החזק מעמד“ („HOLD ON“):

„החזק מעמד, ג'והן / ג'והן, החזק מעמד / זה יהיה בסדר / אתה תנצח בקרב זה. החזיקי מעמד יוקו / יוקו החזיקי מעמד / זה יהיה בסדר / את תעברי את זה. החזק מעמד, עולם / עולם החזק מעמד / זה יהיה בסדר / אתה תעבור את זה ותנצח, אז החזק מעמד“.

הסוג השלישי של השירים הוא הסוג שלא הכרנו בכלל בשירים של החיפושיות ואלה הם השירים על הילדות, על אבא ואמא, הם בד"כ עצובים, כי באמת היתה לו ילדות קשה („Good-bye, My Mammy's Dead“). מבחינת המוזיקה, לדעתי היא יוצאת מהכלל, היו הרבה שאמרו שהיא גרועה מאד, מה שברור, שהיא קיצונית, יש בה הרבה דיסוננטים וקצב משתנה, אין ספק שהיא מיוחדת במינה ובהחלט לא פושרת. אין סגנון קבוע. הרבה אנחנו מוצאים את הסגנון שהוא פיתח אצל ה„פלסטיק אונו בנד“ כמו של השירים „תרנגול הודו קר“, או „כוח להמונים“, ז"א קצב כבד מאד ושימוש רב מאד בפילטרים. מצד שני מוצאים פתאום שיר מחאה אופיני לבוב דילן מלפני 10 שנים („Middle Class Hero“) או שירים שקטים, שמזכירים מאד את התקופה השקטה של „החיפושיות“ ואת סגנונו האישי של לנון מאז („Love, Here am I“) או סגנונות מעורבים („God“, „Isolation“).

אני לא יודע אם את תאהבי את זה, זה מאד אישי אצל כל אחד. או שזה תופס או שלא. אותי זה תפס לגמרי, ההרגשה של מגע אישי איתו, הכנות, היושר והשקט שלו זה הרשים אותי מאד.

ינואר 1971

...קודם כל משהו קטן ויפה. גמרנו לעבוד, היה גשם וקר והייתי מלוכלך מגריז. עמדתי בפתח וחלצתי נעליים. פתאום (אבל ממש פתאום, תוך רגע — מין שניה כזאת שמשו מתבהר לך במוח, זה קורה לפעמים) ראיתי שיפה פה, לא ברור? בטח שלא.

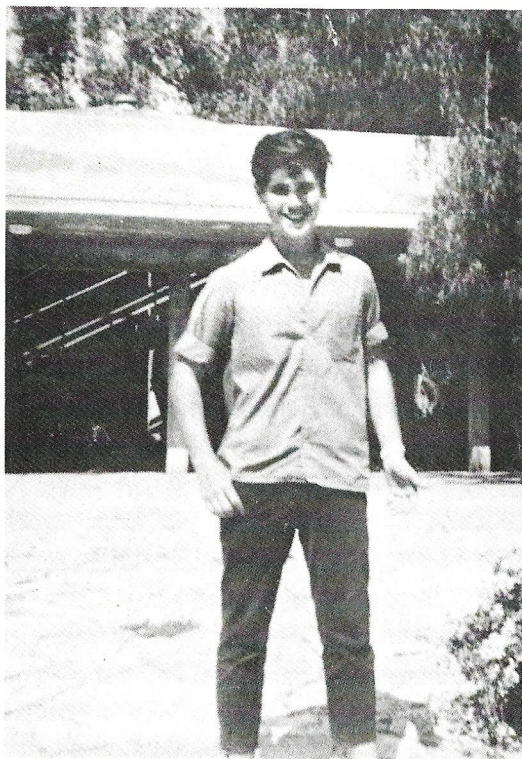
אז ככה: על הכנרת היה ערפל, ערפל כבד ואפור. השמים היו אפורים גם כן וההרים גם כן, ועל רקע האפור הזה היו העמודים השחורים בתוך החביות הלבנות, של החנוכיה של צה"ל שהיתה צריכה להאיר לכל העמק. ביחד זה היה יפה בצורה בלתי רגילה. לא כמו "יפה" של שקיעות שמש צבעוניות ולוהטות או של רקפת או שושנה צבעונית ורכה אבל שגרתית וצועקת, זה היה יופי שקט, מסתורי, לא ברור ולא מובן: האפור הזה עם הלבן והשחור, שיש בהם רוח וקשיות ביחד. יפה. אז חשבתי שאני צריך מצלמה. זה ממש חיוני. כל-כך הרבה דברים יפים הולכים פה לאיבוד וזה ממש זועק לתמונה. צריך רק לדעת לתפוס את הדברים האלה. צריך עין לזה, וצריך מצלמה. ומה שהיה גדול בכל העסק, היה שרגע אחרי זה נעלם הערפל, ממש נעלם, תוך רגע אחד כאילו הוא לא היה שם בכרך, והיתה הכנרת כרגיל, כאילו שום דבר לא קרה, וזה מה שהוסיף כל כך למסתוריות וליופי של זה.

מרץ 1971

קצת עצוב היום למרות שהלילה יפה. השמים היו צהובים היום והיה מחניק וחם, גשם ירד בהפסקות רטובות וחמות. אני לבד, ואני מוצא את עצמי בעבודה. הזמן עובר לאט וכל הימים דומים למרות שהם שונים. בזמנים כאלה טוב לי להיות לבד, כשהכל שקט וכולם ישנים. מחד אקום מוקדם מאד, בחמש ורבע, ואראה את הזריחה. השמיים יהיו אפורים, אבל לא כבדים כמו היום. אף אחד לא יהיה בחוץ כי יהיה מוקדם מאד. אח"כ אני אמלא מים ושמן בט" רקטור ואשתה קפה במוסך לבד, אעשן את הסיגריה עד הסוף כי יהיה לי זמן. בשש אצלצל לפיק לשאול אם אפשר כבר לצאת לשטח. הם יגידו שאפשר ואני אצא. בחוץ יהיה ירוק וחם ואפור ואולי שחור, ויהיה שקט מאד ויהיה טוב.

אוגוסט 1971

רק עכשיו נזכרתי שהבטחתי לכתוב לך לפחות היום, אז התיישבתי. עכשיו כבר די מאוחר, משהו בסביבות אחת בלילה, פריץ כבר ישן. ישבנו עד עכשיו על המדרגות של שאול ויהודית, שתינו קפה ואבטיח, והתווכחנו כרגיל על מוזיקה (מיקי) ועל המצב במשק ועל זה שאנחנו עוזבים. מיום ליום אני מרגיש כמה שהכל יהיה חסר לי, וכמה שאני הולך להפסיד כשאני עוזב. איכשהו לקראת הסוף הכל מתחיל להיות טוב, או שפשוט קודם לא הרגשתי בזה כל-כך. גם זה שיש לי חדר נהדר כזה, נקי ומסודר, ושכנים טובים, וחיי חברה על המדרגות, וברידג' עם האנגלים (יש פה שוב אנגלים שבאו ליומיים, שיחקנו איתם הערב ברידג'). הם פחות טובים מהילדים שהיו אז, וניצחנו אותם בהפרש עצום. אבל היה נחמד).
שבוע לא הייתי במשק וזה נראה כמו שנתיים, הנוף הזה כל-כך חסר, אני לא יודע איך אוכל להסתדר בלי הכנרת למטה ובלי כביש אל-חמה. כל-כך שמחתי לראות אותו שוב ביום ראשון כשחזרתי. כאילו שלא הייתי בטוח שזה באמת יהיה שם, הנוף המשגע הזה של אל-חמה. ומוטי שפירא, והטוסטוס, והפיאט שלי. לדעת שזה הכל נגמר בעוד שלושה שבועות. כל יום נראה לי כמו היום האחרון ואני משתדל לספוג לתוכי כמה שיותר.

אוגוסט 1971

אחרי שהייתי קצת חזיר בזמן האחרון בקשר למכתבים וכו' ועוד שהבטחתי לך שאני אכתוב, אז החלטתי סופית שהיום זהו זה וכותבים. מה אני אניד לך? כרגיל אין מה לכתוב. השלווה הזאת היא נעימה מאד אבל היא הרסנית כשזה מגיע למכתבים. אין, לא קורה שום דבר מפוצץ או מסעיר במיוחד, שיכול למלא דף וחצי כמורכלום. הדברים הגדולים ביותר הם של שלש שורות, מקסימום חצי-עמוד. הנה למשל ביום ראשון בערב היה מאורע של בערך 4-5 שורות. מה היה? בבוקר זוכרת שהלכנו לתפוס חזירים? אז זהו, מצאנו 5 קטנים ואמא. והיות ופתחנו אותם בשטח, לקחנו בשבילנו 2 כבדים ו-2 לבבות. ויש להם חתיכת כבד לחזירים האלה!!) והוחלט בערב לעשות חפלה. באמת עשינו בערב חפלה ענקית, הרבצנו את הכבדים והלבבות במיטב התבלינים בתוספת צ'יפס וסלט לגדוד פילים רעבים וע"י בירה, מיץ וקולה שקנינו בא-ספקה, ולסיום אבטיח. אם את מסוגלת להעריך מה זה כבד נמס בפה, מטוגן עם בצל ועגבניות ונודף ריח של כמון ושום? גן-עדן זה פיגול לעומת זה, במיוחד כשזה הולך עם צ'יפס שיכול להיכנס בכבוד למדור המסעדות של "הארץ", ועל הסלט אני בכלל לא רוצה להתחיל לדבר, פשוט לא נעים, את יודעת, "יהללך זר ולא פיד" וכו', העיקר שעשינו כ"כ הרבה והיינו בסה"כ 4 ויהודית לא אוכלת בכלל ונספחים בכלל לא היו, כי כאלה אורגיות קיבה היו בעוד 2 נקודות במשק ככה שנתנו מרקיה מלאה כבדים ולבבות ישר ממדור המסעדות לכלבה של שבתאי, וכפול מזה צ'יפס וסלט הלכו ישר לפח אשפה. איזה כאב לב אבל בסה"כ היה נחמד. אחרי זה אכלנו את האבטיח השני שהיה לי מתחת למטה.

זהו זה ועכשיו התישבתי לכתוב משהו.

את יודעת מה? אני מרגיש שזה לא בא, פשוט לא הולך היום. אני משעמם אותך כבר כמעט שני עמודים וזה כזה סתם. ואת הדברים שחשובים באמת אני לא יודע איך לכתוב, ואני מרגיש שזה יצא יבש ולא מה שהתכוונתי אם אנסה לכתוב אותם, אז אני אגמור.

אם תזכרי מה שאמר השועל ב"הנסיך הקטן", על זה שהדברים החשובים באמת הם אלה הסמויים מן העין, אז תביני. את הדברים החשובים באמת לא כתבתי, ושנינו יודעים ומרגישים אותם...

ינואר 1971

...ואני לא אשם שאנשים אחרים הרגישו את זה לפני
וכתבו מה שהם מרגישים באותם מלים. אני מניח שזאת
אהבה, ואם ככה אז אנחנו לא שונים ממיליארדים של
אנשים אחרים שאהבו או שאוהבים ולכן תגידי: „מה אתה
כותב לי את זה? זה מיותר, זה כתוב כבר באלפי ספרים“,
אבל גם לאהבה שלנו יש ייחוד, בזה שאני אוהב אותך ואת
אוהבת אותי, ועוד לא היתה אהבה ביני ובינך בכל ההיס-
טוריה וגם לא תהיה, כמו שאין שתי טביעות אצבעות שוות
בכל העולם. אנחנו רק שני בני אדם שנולדנו בערך באותו
זמן ונמות מתי שהוא, ובנקודה מסוימת בתקופת היותנו
יש ביננו קשר מיוחד, שייחודו — נובע מייחודו האישי של
כל אחד מאתנו ומהתנאים הרגועים המיוחדים שמסביבנו.
קשר שלא היה מעולם ביו שני אנשים וגם לא יהיה, כמו
שכל אהבה היא מיוחדת במינה ואין אחת כמוה. עלינו
לחיות את עצמנו במלוא מובן המילה, כי לא יהיה אף אחד
אחר שיחיה אותנו במקומנו. ובאותה המידה אנחנו צריכים
לחיות את האהבה שלנו, היחידה מסוגה בעולם, בכל הכוח
ובכל העצמה והחיוניות שיש לנו, כי אף אחד אחר לא
יחיה אותה במקומנו.

1994

מחל

השנה האחרונה

הייתה לי קשה

לחיות ולעבוד

והיום אני מרגיש

טוב יותר, אבל

אני עדיין לא מרגיש

שכלום.

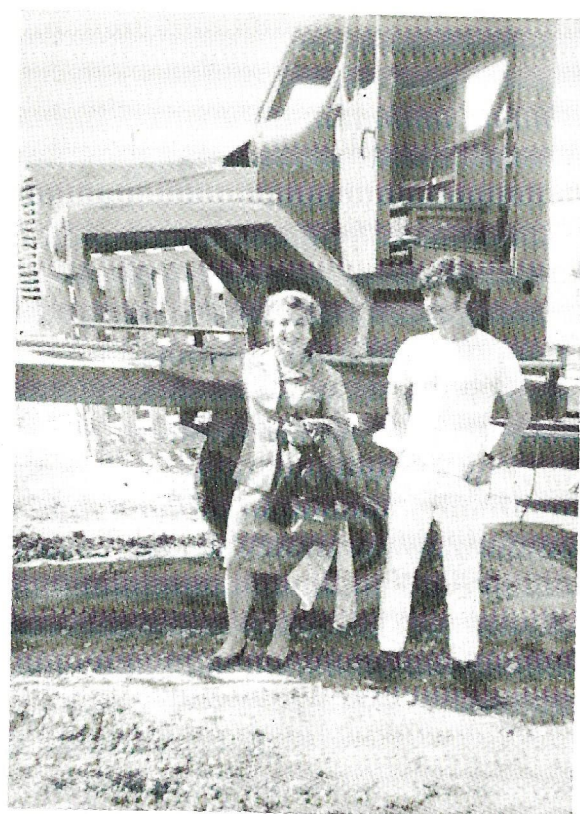

הוא היה ממש

טוב

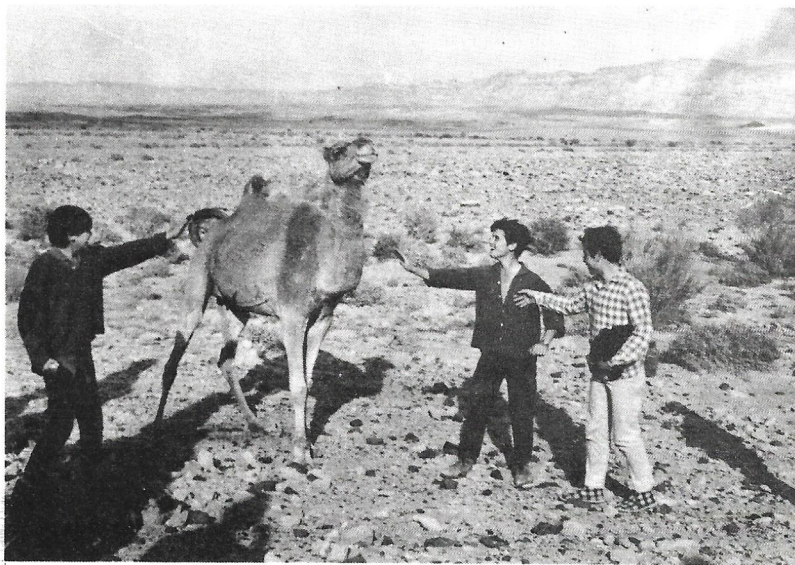

אני

את לא כועסת שאני לא בא ביום שישי? אני חושב שהסברתי את זה הכי טוב שאני יכול במכתב
אתמול, ככה שאת הקטע הזה תוציאי מההכללה של מכתב שנכתב במצב רוח משוגע, ותקחי את זה
ברצינות ובבקשה, תביני. תראי, גם לי קשה להיות ביום שישי ושבת לבד ולא לראות אותך, אבל הלכתי
לשנת-שרות ברצינות, ויש לי גם מחשבות ורצונות ושאיפות בקשר לגבי המקום הזה, ואני לא יכול לקחת
אותו רק בתור מקום לבלות בו בין שישי-שבת אחד לשני.

פברואר 1971

מבוא-חמה

...מותק, אתמול הסתפרתי ואני מרגיש עכשיו הרבה יותר קל, זה גם לא נראה קצוץ במיוחד וככה, זה די בסדר.

איך זה הלך זה סיפור בפני עצמו: הלכתי בכל טבריה (זכרתי שברסקו היתה פעם איזה מספרה אבל הסתבר שזה היה סלון לגברות אז לא נכנסתי) לחפש מספרה ואין. הגעתי עד לתחנה של עמק הירדן ובהתחלה חשבתי לוותר על כל הענין, בסוף החלטתי להמשיך עוד קצת ולראות הלאה. 2 מטר משם מצאתי מספרה (שכחתי לספר לך שלא באתי הביתה עם כל הארנק אלא רק עם איזה שלוש לירות, אז הלווייתי 2 לירות משאול בק"ש בשביל להסתפר), אין אף אחד, חוץ מאחד ילד כזה צרפתי, הומו כזה. איך שנכנסתי הסתכלתי על המחירים וראיתי „תספורת 1.80 ל"י". טוב, זה סביר. אז אמרתי לילד הזה שאני רוצה להסתפר. בקיצור, הוא החליט שאני האובייקט המתאים לעשות עליו את עבודת הדוקטוראט שלו בספרות ומזמז לי את השערות במשך שעה וחצי לפחות (אני לא מגזים!) וזה כלל חפיפת ראש וחצי שעה ריקוד מסביבי עם מייבש שערות וספריים למיניהם, אבל חשבתי שהוא נהנה מזה, ולא זה לא הפריע במיוחד — אז לא הפרעתי לו. העיקר, אחרי שעה וחצי הוא מסיים: עשה לי תסרוקת פרח כזאת והכי מרגיז היה שמכל המייבשי-שערות והדברים האלה לא יכולתי לבטל את זה. ונוסף לזה הסרחתי כמו קליאופטרה באמבט. טוב, בכל אופן לא רציתי לעשות לו מצב רוח אז לא אמרתי כלום. נתתי לו את הלירה שמונים ורציתי ללכת, אז הוא אמר לי: „4½ לירות בבקשה”. אדיוט שכמוני; נפלתי למלכודת כמו טיפש והייתי צריך לדעת את זה מהתחלה! בקיצור, לא היה לי הכסף ונתתי לו רק שלוש לירות עם הבטחה שמחר, כשאני יורד לשעור אני אביא לו עוד לירה וחצי. טוב, צריך לדעת לקבל גם דברים כאלה בהומור...

ינואר 1971

...ברדיו יש תוכנית על איזה אדם מהשריון שנהרג וחברים שלו מספרים עליו. לפי הסיפורים הוא היה בן אדם לא רגיל, מפקד קשוח, קסם אישי, אנושיות ומוסריות. אחד מאלה שנהרגים ואח"כ חברים שלהם מספרים עליהם בגלי צה"ל. ציני? אולי.

גמרתי לקרוא את „מאהבה של לידי צ'טרלי". כל כך אופייני לד. ה. לורנס. השאיפה הזאת לשמש, לעשב הירוק, לאהבה מינית בריאה בלי להסתיר כלום ובלי להתבייש. הבעיטה הזאת בממסד של הרוחניות המזויפת ובמירוץ המטורף של אנגליה והעולם כולו לקראת האבדון, עם התעשייה ומזג האויר האפור והזעום והכסף וכו'. אני זוכר איזה פואמה שלו שלמדנו אצל שושנה המאירי (נעים להיזכר!)

For God's sake, let us be men

For God sake, let us be men

Not monkey minding machines

וכו'

זה נראה לי מתמצת יופי את כל ההשקפה שלו. ומעניין לראות כמה הוא אקטואלי גם היום, ובכל זמן.

מאי 1971

... מה אצלך? תקבלי את המכתב ביום
רביעי ז"א שאני צריך לשאול איך היתה המסי-
בה. איך היתה המסיבה? איך זה להרגיש
שאנחנו ילדים גדולים עכשיו, ושגמרנו עם הבית-
ספר לפחות במסגרת של ילדים? לא שאני
צוחק עליך, אבל אני זוכר שהיתה הרגשה קצת
משונה, שבעצם חבל שזה כבר נגמר, כי ס"ה
היה נחמד, וזה נראה כאילו שזה היה קצר
כל כך.

...ובעצם, אנחנו מחפשים, כמו כל אדם
תחת השמים האלה, את היפה, את הרגעים
המרגשים, החוויתיים, את הרגעים שבהם אנו
מרגישים איכשהו קרוב לאלהים, לפרחים או
לסרט שהיה במשק לפני שבוע, ורוצים שכזה
יהיה כל היום, כל השבוע, כל החיים. וזה
טבעי. וטוב וזה ברור, כי אנחנו צעירים ועוד
לא התרגלנו שהחיים מורכבים מששה ימי
חול ושבת אחת, במקרה הטוב וטוב שלא
התרגלנו, כי טוב לראות את העולם בצבעי
טכניקולור למרות שבעצם בפנים אנחנו
יודעים, או צריכים לדעת, שהוא שחור-לבן
מורכב מכל גווני האפור (והאפור הוא רב-גוני
מאד לידיעתך). הלא תראי, מה אנחנו עושים,

איך אני בורח אל הדמיון, והבעיה כה פשוטה.
בשני משפטים אפשר להגיד מה שאת אמרת
במכתב אחד ארוך ומה שאני אגיד במכתב
עוד יותר ארוך: „נערי הקשיש אתה משעמם
אותי, ואני משעממת אותך, מה יהיה הסוף?“
והתשובה תהיה: „גור־ארנבת בלעדי שלי,
הרי זה ידוע מכבר, אבל בואי נמשיך לשעמם
אחד את השני עד מוות. סך־הכל זה מה
שיש, לא?“

ובמקום זה אני בורח הרחק הרחק
ומצייר לך שמים כחולים עם רקמת זהב
ופרחים שלא נובלים לעולם, ומנסה להשכיח
מאיתנו את העובדה שבעצם אני מכוער כמו
קוף בעל־מום ואת לא הרבה יותר יפה, ושנינו
אנשים כל־כך רגילים, עד כאב. אבל תני לילד
רישום בשחור־לבן ואפור, והוא יצבע לך אותו
באדום וזהוב ותכלת וירוק וסגול, כי ככה
הוא רוצה לראות את החיים, וככה גם אנחנו.
אבל אני שואל אותך: מה בעצם רע בזה?
הרי אלהים נתן לנו את החיים כרישום שחור
לבן ואפור מאד־מאד ולא אנחנו, עכברושי
הפעוטים נזכר לשנות אותם, ולא תמצאי
אותם אחרים, בשום אדם אחר, ואולי רק
תמצאי אחד שיצבע לך אותם בצבעים יותר
יפים ממני. ולא תמצאי שבוע של שבתות,
ואס־כן הרי זה גרוע מכל: כי תוך חודש
יהפכו השבתות לימי חול, ולא יהיה יותר
למה לשאוף, וזה חלום הזועה הגרוע מכל.

אז בואי נחייך את האפור, ונעשה מהאפור
בהיר ירוק, ומהאפור הכהה יותר אדום
ומהאפור האחר זהב, ונדע למצוא את שבתו־
תינו בתוך ימות החול, כי פרורי הזהב שפיזר
אלוהים בחיוכו, נמצאים מוסתרים בין גרגרי
האבק והבוץ, ומאושר האדם שידע למצוא
אותם בעין בלתי־מזוינת.

בואי ניתן לקוצים ריח הוורד, ולעשבים
את ניחוח הצבעוני, ולאהבה האפרורית שלנו
את כל צבעי הקשת וטעם הדבש, כי אמר
החכם: „לא השנאה היא היפוך האהבה,
אלא האדישות“.

לאחר שאכל סוס הים את כל השבלולים
הוא התיישב על סלע לנוח, והדליק סיגריה,
אבל זה כבר סיפור אחר.

קשה לי להעביר לך את האווירה פה ומה
שאני מרגיש, את מבינה, אני ממש מבסוט
שזה ככה. פחדתי שאני אהיה לבד, אסתובב
כל היום מדופרס, על שגזלו ממני את החופש
שלי ואת האישיות שלי, פחדתי שלא אוכל
להסתדר כאן עם המשמעת וכל הדרישות.
פחדתי ממשבר קשה מאד של התחלה, בעיקר
בגלל שבשנה האחרונה הייתי כ"כ חופשי, אז
לעבור פתאום לבית-סוהר כזה, והכל. אבל ככה
זה ממש טוב, גיליתי שזה עובר ואני עדיין חי.
זה שיש חבר'ה כאלה ועוברים את הכל ביחד
זה מקל כ"כ הרבה, אין לך מושג, מסתכלים
על כל העסק אחרת וזה משנה את הכל, צוח-
קים על הכל, ואז במקום להרגיש שאוכלים
חרא, מרגישים שזה ס"ה עוד חוויה. חוץ
מזה זה באמת די קל, הרבה יותר קל משח-

ששתי. אמנם יש לפעמים עוד רגעים של
דיפרסיה במיוחד כשאני חושב עלייך, ועל
הבית, אז נראה לי שהדבר הכי טוב בעולם
זה להסתובב יחף עם חולצה בחוץ ולהתגלח
פעם בשבועיים. ואמנם עדיין עולה לי משהו
לגרון כל פעם שאני צריך להגיד „כן המפקד“
במקום „קפוץ לי“, מה שבאמת מתחשק לי
לפעמים להגיד. ואמנם עדיין אני שונא את
הצבא בכל מאודי (בזה שום דבר לא השתנה
ואני לא מאמין שישתנה). אבל ס"ה אני מצליח
להתגבר על זה, ולהתחיל להתרגל.

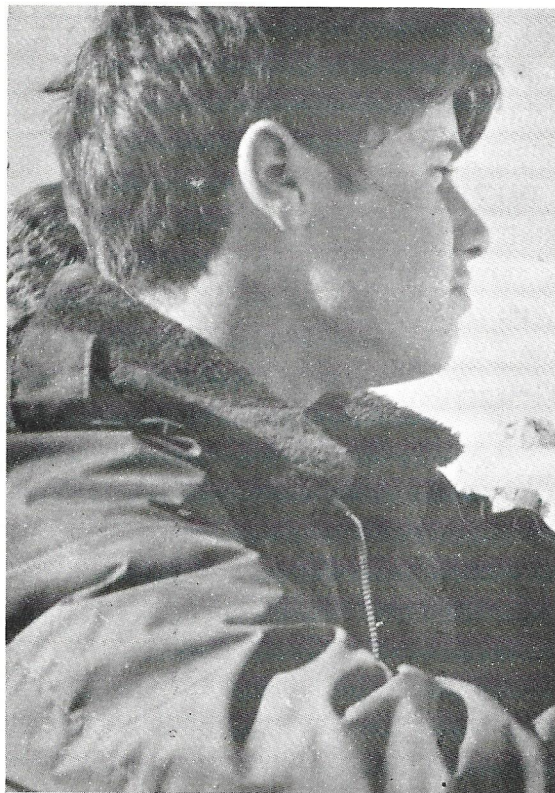
ינואר 1972

וכרגע אם את מבינה, זו ההתחלה וצריך להקדיש את הכל פשוט כדי להשאר מעל פני המים. והרבה יותר גרוע מהמכתבים, זה פשוט לא נותן לי זמן לחשוב עליך ובכלל על דברים כלליים, או להרגיש דברים שמחוץ למסגרת הזאת. כי זה ממש מעבר לצורת חיים ולצורת מחשבה אחרת לגמרי, זה קשה להבין לבן אדם שמחוץ לצבא, עד כמה יש שינוי חריף בין בן אדם לבין חייל, ולעבור לחשוב כמו חייל ולהגיב כמו חייל זה קושי עצום וזה לוקח זמן והרבה מאמץ. כי סה"כ אני הגעתי לצבא, למרות שלא רציתי, כמו כולם, אבל למרות כל ההשקפות והכל, אי אפשר לעמוד ולהסתכל מהצד כל הזמן ולהשאר בצורת מחשבה של בן אדם חופשי, כי בצורה כזאת אי אפשר להחזיק מעמד ופשוט טובעים. זה קשה לך להבין את זה, וס"ה כשאת מסתכלת על החבר'ה שבאים הביתה את אומרת — אתה לא צודק, הם נשארו אותם החבר'ה שהיו, אבל זה לא נכון. כל אחד הופך בסופו של דבר, אם הוא רוצה ואם לא, לחייל, שחושב ומרגיש ומגיב כחייל. בבית זה יורד קצת ולכן זה לא כל כך בולט לעיניים, אבל זה קיים.

פשוט מוכרחים לעבור למרות שאת מתנגדת לזה, אבל אין מה לעשות. הצבא חזק מכל אחד מאיתנו, ויש כאלה שמתנגדים לתהליך, ואז זה קשה פי כמה וזה לוקח יותר זמן, ואלה החבר'ה שקוראים להם חיילים גרועים כי הם עם הראש בחוץ, ולא חושבים, לא מבינים, שהם עברו לחיים אחרים לגמרי, וצריכים להפוך את כל צורת המחשבה שלהם ב-180 מעלות. אז הם מבליים בכלא או פשוט קשה להם, כי הם מתנגדים לכל דבר. אני לא אומר שאצלי זה הולך בקלות, אבל אני החלטתי שמוכרחים להפסיק ולתת לעסק לבוא מעצמו ולעזור לזה כמה שאפשר. וזה קשה מאד. להתייחס למ"כים כאל מפקדים, אנשים שהם מעליך בכל דבר, ושאתה מוכרח לציית להם בכל דבר, ושהם תמיד צודקים, ותמיד יותר חכמים ויודעים יותר טוב, למרות שבעצם ביחס אליהם טיפשים וילדים. חבר'ה שברחוב לא הייתי מסתכל עליהם בכלל, אז פה בשבילי כל אחד מהם הוא „המפקד“. אז זה קשה מאד לא לצחוק כשהם מדברים את השטויות הגדולות ביותר בעולם, ולא לחשוב מה אני הייתי עושה במקומם, בתור מ"כ טוב או להעיר להם על שגיאות. קשה להתרגל ש„המפקד תמיד צודק, וגם אם לא — אז הוא המפקד“. ובכלל, להתחיל להסתכל על זה

בצורה, שהדברים שאני עושה כאן הם הכי חשובים ולא הבית, כי אחרת פשוט אי אפשר להחזיק מעמד. אז כרגע אני בשלב המעבר הזה. ובסופו של דבר אני אהפוך לחייל, ולחייל טוב, כי זה מה שדורשים ממני, אם תרצי או לא, זה לא יעזור. וכרגע זה קשה וצריך פשוט להקדיש את הכל לזה, פשוט כדי להמשיך להשאר עם הראש מעל פני המים ולא לטבוע, וזה יקח זמן.

כי הדברים שכיום דורשים את כל המחשבה שלי, יבואו באופן אוטומטי, ויהיה לי זמן לחשוב ולהרגיש ולהיות אמנם חיל, אבל גם בן-אדם. ואז יגידו: „תראו, הצבא לא שינה אותו בכלל, הוא נשאר או הבן-אדם“, כמו שאת אומרת היום על החבר'ה שאת רואה אותם חוזרים מהצבא, ואז הניתוק הזה ייראה הרבה יותר מובן ולא יהיה גורם כל-כך מפריע כמו היום. אם את זוכרת אז זה היה אותו הדבר בהתחלה כשהייתי במבוא-חמה. זה פשוט לוקח זמן להסתגל, רק שפה זה הרבה יותר רציני והרבה יותר קשה.

את.
את — זה מישהו שכותב לי מכתבים
כמו טיפות של גשם שנופלות
אחת, אחת.
את זה מישהו שכותב לי מכתבים.

את זה מישהו, מישהו
שגם אני כותב לו מכתבים
לפעמים.
כמו צוק ששומע את הגלים
הגלים שבאים, ומכים, ושוב חוזרים.
את זה מישהו של מכתבים, לפעמים.

ואני יודע שאת קיימת אי-שם
אי-שם מעבר לחולות, אחרי הכוכבים
ביום שני אחד שאחרי אלף ימים,
מעבר לחולות, להרים. מעבר לחיים.

מישהו אמר שאוהבים, שיש חיים של פרחים, ואנשים
אבל החולות הם כה גדולים, והכוכבים כה רבים, ורחוקים
ויום שני אחד אולי אף פעם לא יבוא
אך את קיימת שם, אני יודע, מעבר לחיים.

שבת, 11.12

רציתי לספר לך על תמונה אחת שהיתה
אתמול, היות ואסור לצלם אז אני אספר לך
עליה, אני מקווה שתתפסי את כל התמונה.
היה לנו אתמול מסדר לקבלת השבת. עמדנו
בחוף בשלשות. היה כבר אחרי הצהריים מאוחר
והשמש עמדה לשקוע. השמיים היו אפורים
במקצת וקצת צהובים מאור השמש. האופק
כולו כחול.

חיל אחד דיבר במסדר, ובתור עונש ניתן לו
להכין מסדר מיטה בשוחה, שזה היה בערך
מאה מטר מאיתנו לכיוון השמש. כשגמר הוא
עמד שם בדום, עם הנשק ביד, הפרצוף שלו לא
נראה כי השמש היתה בגבו. המכנסיים שלו
רחבים והחגורה אי-שם באיזור בית-השתי
כשהנשק ביד הוא עמד בדום. חייל בודד על
רקע השמש השוקעת, האופק של חול והשמיים
האפורים ומאחוריו גדר התייל.

עכשיו תעשי לזה מסגרת ותכתבי באותיות
גדולות ולבנות „הטירונות“. זה סימל בשבילי
את כל ההשפלה, את כל הצחוק הקטן ואת
טעם „החרא“ של הטירונות. תמונה שאני חושב
שלא אשכח כל-כך מהר.

שבת בבוקר 18.12

נו, את זוכרת מה שכתבתי לך אתמול בערב? שנקום יחד בשבת בבוקר! אז באמת קמנו ביחד, אבל יחד איתנו התעורר גם עוד מישהו, בחור לגמרי לא סימפטי, שנכנס תמיד מתי שלא צריך בלי לשאול אם אפשר ואם מותר, אם הוא היה בא עוד שלושה ימים — הייתי מקבל אותו בזרועות פתוחות, אבל היום — בן זונה! כבר לא צריך לספר לך מה שמו, בטח ניחשת. קוראים לו ב.ז. גשם או בקיצור גשם בן זונה. מחמש בבוקר הוא דופק על האוהל, ובערך שעה מאוחר יותר חיל החלוץ שלו מתחיל לחדור פנימה, אל מעוזי החום והיובש. כעת, בשעה 10 בערך, הוא עוסק בהשלמת כיבושו, וכוחות החרמ"ש שלו מטהים רים את קיני היובש האחרונים שעוד נותרו, ומה עשינו אנחנו? בתור התקפת התאבדות אחרונה יצאנו אליו למשך חמש דקות, כשעמדנו בחוץ למסדר בוקר, כמובן שההתקפה נסתיימה בכשלון מוחץ, וכרגע חצי מהאוהל, ז"א חברי עתי, כבר פונה לאוהל השכן, של דני וזכריה (אלה שקלטו אותי בשבוע שעבר בגשמים הגדולים) ורק אני נשארתי כאן, רועד ורטוב בתוך השק-שינה ועוסק במרץ בקילול היום שבו נלד הגשם המזוין הזה, וכתוצאה מהחמש דקות שעמדנו בחוץ למסדר בוקר, כל הבגדים ספוגי מים, ככה שאפילו השק שינה לא עוזר. אז תגידי מה עושים? מקטרים כמובן. זה כל מה שנשאר לנו לעשות. התקווה האחרונה שלנו היא שההורים של עתי יבואו, ואז נשב קצת באוטו המחומם והסגור.

לפני זה היו שלושה משפטים, שאחד מהם היה מהמחלקה שלנו, ימן חמוד, שבמקרה בוקר אחד לא קם למסדר השכמה.

המשפטים כמובן היו „למען יראו וייראו“, את המשפטים עצמם לא ראינו רק מה שהיה לפניכם; ההשפלה הנוראית הזאת, ההתעללות, המלים לא יוכלו לתאר את זה. התמונה היתה כמו לקוחה מתוך סרט דמיוני, מתוך חלום זוועה, כמו נאצים. לכל הרוחות זה צה"ל? איפה כל הדיבורים על היחס ההוגן לחיל, על זה שלא מתעללים ולא משפילים? ואני כמו אדיוט חשבתי שכל הדברים האלה נגמרו לפני עשר חמש-עשרה שנה.

הכל היה כמו מתוך סרט על מחנה שבויים נאצי. והמכ"ים שהיו כל-כך גאים! אחד המכ"ים אמר לנו:

„עכשיו תראו הצגת תכלית!“ בגאווה גדולה כל כך.
קיבינמט, על מה יש פה להתגאות? זה בזיון לצה"ל, לכל
מה שצה"ל התיימר להיות. זה שבר לי כל כך הרבה מושגים
על התנהגות מינימלית אנושית בצה"ל, ובכלל, עמדנו שם
וחרקנו שיניים. הנבלות, הנמושות האלה. על זה הם
גאים. מה קל יותר מאשר להשפיל חייל עד הארץ לפני
כל הפלוגה, הרי כל נמושה קטנה יכולה לעשות את זה!
ואחרי זה מיד חלקו את החבילות, איך שאנשים
שוכחים מהר! תוך שתי דקות הכל נעלם. כל הקללות,
כל הגועל וכל אחד חיבק את החבילות שלו וזלל את
השוקולד בלי שום טעם תפל בפה. אני לא מאשים אף
אחד. כאלה הם החיים וכאלה הם בני אדם, מעדיפים
לשכוח, לא לחשוב על הרע. רק לאכול את החבילה
ולהסתגר כמו שבלול ולא להסתכל מטר קדימה. גם אני
שמחתי להבילה, ואכלתי את השוקולד, עם קצת טעם
תפל בפה, וניסיתי לשכוח מהכל, אבל זה לא כל כך הלך.
המחשבה שאתה צריך לחיות שלש שנים בצבא, שזאת
הצורה שלו, זה לא נעים.

יום שישי 10.12.71

...נדמה לי שהמכתב האחרון שכתבתי לך היה בהתחלת הגשמים. אחרי זה כבר לא היה זמן בכלל לחשוב על מכתבים. רק על פינה קטנה יבשה יחסית (ויבש יחסית זה ספוג מים בשבילך) לישון בה ברעידה בלתי פוסקת את השלוש או ארבע שעות שלנו, ולהתעורר כאילו לא ישנו בכלל. את האהל שלנו נטשנו כבר בתחילת הגשמים ועברנו, כל אחד מאיתנו, לאהל אחר, שהיה קצת פחות רטוב, היות והאהל שלנו פשוט שחה, פשוטו כמשמעו. הכל צף במים, כל הציוד היה ספוג. אני הצטרפתי אל שני חבר'ה מהכיתה שלנו: אחד דני מבית-לחם הגלילית, והשני זכריה, ימן גזעי. שניהם חבר'ה נהדרים. הם קיבלו אותי בלי אף מילה, למרות שהיה להם הרבה פחות נוח לישון בשלושה במקום שניים. היה נהדר איתם, למרות הקשיים, ולמרות היאוש (והיה באמת ייאוש, כי זה לא נגמר, וזה לא ככה שהולכים לעבוד בגשם ובקור, אבל כמה שרטוב וכמה שקר, יודעים שהנה זה ייגמר אז נחזור לחדר, שם יבש ויש פיירסייד ומיטה חמה. אלא חוזרים ויודעים שחוזרים לאהל רטוב, שמיכות רטובות, הכל רטוב וקר, וקור כלבים ואין שום אפשרות להתחמם אלא אם מצטופפים חזק-חזק ביחד ושרים בקולי קולות, ואז פחות מרגישים את הקור והיאוש). אבל כל זה עבר, והיום נדלקה השמש, וחזרנו שנינו לאוהלנו המשותף. קצת פחות הווי, אבל לפחות יש מקום לישון.

פברואר 1972

איך שלא יהיה : לצנזר ד"ש. מה שלומך ? תכתוב לפעמים (הכתובת על המעטפה), אני מת לדעת מי זה קורא את כל המכתבים שאני שולח, ואם לא משעמם לו, או שזה בחורה בכלל, מי יודע? התעלומה גדולה ואין פשר. אולי אשלח לו ד"ש בגלי צה"ל! כי אחרת אני אצטרך להשאר במתח אם הוא (או היא) לא יכתוב אלי ויגלה את זהותו.

אז בבקשה ממך צנזור חביב (או שזה את, צנזורית מתוקה) נא כתבי לחייל האלמוני, אחרת עיני לא תדענה שינה, ושעות על שעות אשכב על גבי, הוזה ומנסה לראות בעיני רוחי מי זה הנבלה הזה (הזו) שמעיז לקרוא את המכתבים שלי. דרך אגב, צנזור חמוד, זה מעניין בכלל? אני משתגע מסקרנות. תכתוב איך זה להיות צנזור? ומי אתה בכלל? איך הגעת להיות צנזור? אולי גם אני יכול להיות צנזור. זה יכול להיות נחמד מאד, אם האנשים רק לא יכתבו מכתבים כל-כך משעממים, כמו זה למשל, טוב אז להתראות, צנזי, ואל תחתוך יותר מדי O.K.!

איפה היינו כשנכנס הצנזור הזה? אה, כן בצה"ל. אז כמו שאמרתי הכל הולך חלק וכנראה שהם מסתדרים בלעדי, וזה נורא נעים לדעת. אתמול לקחנו את החיות לראשונה לסיבוב בשדות, זה לא רגיל. זה כל-כך קל לנהוג את זה, ומרגישים עוצמה נוראית ביד. זה נורא קשה לתאר, אבל תחשבי מה זה ההרגשה הזאת להשתלט על חיה נוראית כזאת של 50 טון בבחינת „ויער קטון נוהג בם“ זה תענוג לא רגיל. רק מה כרגיל. לפני ואחרי ובכל הכיוונים יש טיפולים וטיפולים, אז זהו...

איך אוכל לומר לך כי אהבתיך?
 אהבתיך, אך איני מוצא את המילים לומר לך
 אני רוצה לומר לך שכל הזמן אני חושב עלייך
 כל הזמן חושב עלייך, אך מילותי פשוט נעלמות באויר
 פשוט נעלמות באויר.
 זה תמיד נגמר באותו האופן, יקירה,
 ואיני מוצא את המילים לומר לך.
 בכל מקום בו אהיה, ילדה,
 תמיד, תמיד את הולכת לצדי
 תמיד את לצדי, אך אני מסתכל ואת אינך שם.
 ועם מי שלא אהיה, תמיד,
 תמיד אני מדבר אלייך, ועצוב לי שאינך יכולה לשמוע.
 זה תמיד נגמר באותו האופן, יקירה,
 כשאני מסתכל — ואת אינך שם.
 אני משתוקק לדעת אותך
 משתוקק להרגיש את זרועותי חובקות מסביבך.
 להרגיש את זרועותי חובקות אותך
 כמו ים החובק את החוף
 ובכל יום ולילה אני מתפלל, בתקווה
 שאולי עוד אמצא אותך, כי ליבי אינו יכול עוד.
 זה תמיד נגמר באותו האופן, יקירה,
 ועדיין אני כורע על ברכי.
 איך אוכל לומר לך, כי אהבתיך?
 אהבתיך, אך איני מוצא מילים לומר לך.

זה היה פעם שיר יפה, עד שלקחתי אותו לידיים, אני מקווה שאפשר עוד לזהות את המקור (קט
 סטיבנס). זה באמת משהו יפה, וגם מתאים. אבל מה? כשמנסים להעביר את זה לעברית זה מה שיוצא,
 וזה די חבל. מה פתאום אני בכלל עושה שטויות כאלו? אתמול שמרתי בסיסית, ואת יודעת יום שישי,
 והיה ליל ירח נוראי, וצריך להעביר את הזמן איכשהו.
 חוץ מזה מה? לא כלום.

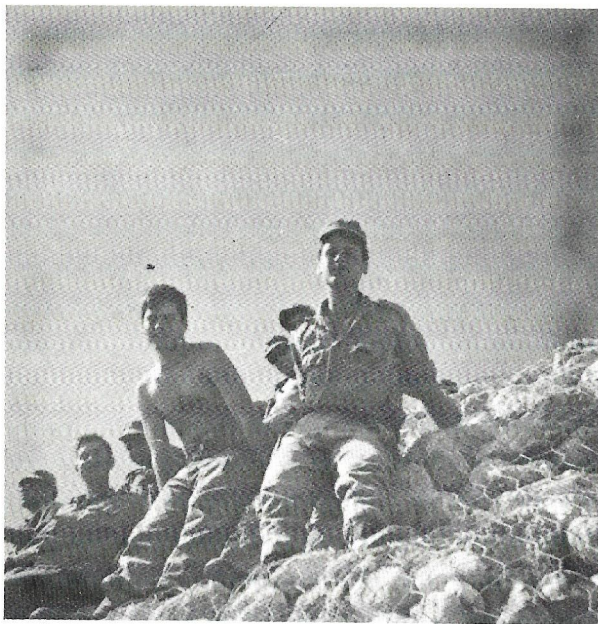

מאי 1972

מה שעוד לא הספקתי לספר לך זה סיפור
בהמשכים שנקרא לו „איך נתתי את כל אשר
היה לי לשריון". זה התחיל עם הארנק שלי,
שביוס בהיר אחד (שבת שעברה) צלל לו
לתהומות המנוע ולמטה לתוכה. מזל שלא
היה בו כמעט כסף, רק איזה 15 ל"י. לעומת
זאת השארתי שם את הפנקס חוגר שלי פלוס
תעודת זהות. אני מקווה למצוא אותו בטיפול
50. אחרי הארנק, כמה ימים אחריו, הקרבת
את השעון שלי למען המדבר. מרוב קפיצות
לטנק והחוצה במהירות פתאום גיליתי שאני
נטול שעון ז"א שרק הרצועה נשארה, ומאז
כשאני רוצה לדעת מה השעה אני מסתכל על
הרצועה. זה גם כן משהו.

נו, וכלפתן נפלו לי המפתחות של הקיטבג
מתוך חור מאולתר בסרבב ואז היה כל העסק
מושלם.

מה שניחם אותי לגבי כל הברדק הזה,
זה שיום אחרי שהשחלתי את הארנק שלי
למנוע, נתן תותחן אחד, שבא לעבוד אצלנו
בטנק, מתוך התקפת נדיבות לב פתאומית,
את הטרגזיסטור שלו למנוע. וכחצי שעה
אחרי זה השחיל הטען שלי את הפרקר שלו
פנימה. ומאז הארנק שלי שוב לא לבד.

יום שלישי 7.6

...חיו לי כמה שירים שזימזמו לי בראש בימים האחרונים, הם גרועים, אני יודע, אבל אני חושב שככה זה הולך פי כמה טוב להסביר את עצמי, מה שהרגשתי.

ח ל ו ס

בשחור עמדת שם
בין שורות הכסאות הריקים
מלבין חיוך מלאכי באפילה.
בכית שאבוא איתך
אמרת שאתה לבד
ושלא טוב, ושעצוב לך.
אז החזקת את העוזי
ובכית בדמעות שחורות וגדולות.
ואני
מעבר לשורות הכסאות הריקים
ממול למסך הענק הריק
צעקתי צעקה גדולה
ל — א!
אז בכית, וירית
ואני ברחתי מבעד לדלת הריקה
החוצה
לרחובות המבריקים מגשם שחור.
ואתה ירית, בנותבים אדומים רדפת אחרי
שחור ואדום ובוכה
עד אשר פגעת
וברחוב השחור מגשם
נהרגתי
ובאתי איתך.

(שיר זה נכתב בעקבות חלום שחלם

שמעון לאחר נפילתו של גילי פלד)

מ.

קוים מקבילים מתים
קוים מקבילים הולכים ביחד
מקבילים ביחד,
הם חושבים שיגיעו ביחד
לאינסוף,
אך פתאום,
שניה לפני האינסוף
אחד מהם נגמר.
השאר ממשיכים ללכת
ומחפשים את זה שיקביל להם
והם חושבים שיגיעו ביחד
לאינסוף.

שיר ליום ראשון

כשתקומי בבוקר לבד
תמצאי במטה נשיקה
שהשארתי ;
כאילו נפלה במקרה
מהכיס.
כשתקומי בבוקר לבד,
כבר אהיה רחוק
שם בכבישים השחורים
של סיני הצהוב.
וחושב עלייך,
ועל נשיקה אחת שהשארתי
כאילו נפלה במקרה
מהכיס.
תשמרי אותה לעצמך
את הנשיקה הזו שמצאת,
אל תשלחי אותה בדואר,
זה לא במקרה,
זה לא מהכיס,
זה בשבילך.

זהו. הבעיה היא שתמיד זה יוצא אחרת לגמרי ממה שאני חושב
שזה יצא. אבל אני מקווה שאיכשהו זה יעזור לך להבין ולהרגיש מה
שהרגשתי ומה אני עדיין מרגיש. סיפרתי לך שהיו לי חלומות איומים
עד שבאתי הביתה, לא יכולתי לספר לך אז מה חלמתי, אבל בשיר
הזה איכשהו ניסיתי להעלות מה שהיה שם.

יולי 1972

שבת מ-8 עד 12 ביוני

אני לא יודע בדיוק מה אני הולך לכתוב לך, אבל אני אכתוב משהו, זה בטוח. יושב פה בחוץ בשמש, דבר שנקרא „שמירה“, עם בלי חולצה ומנסה להשתזף. אתמול במקום להשתזף קיבלתי חצי גוף אדום — אבל חצי גוף לאורך (!) וזה מאד מצחיק. טרנזיסטור, שקדים ששרדו מהחבילה האחרונה, וכחידוש גם בלוק ועט ומאמץ נואש להוציא משהו. ביום חמישי, אחרי שהחברה נסעו, קיבלתי בתור עידוד מכתב ממך העוסק בענייני ירידת טוהר המידות, ועליית קרנה של השחיתות המינית בפרהסיה בקרב הדור הצעיר בארצנו. נו, יופי, שיהיה לכם לבריאות, רק תשאירו משהו עד שאני אבוא, גם אני רוצה לראות — אף פעם לא ראיתי שום סרט כחול, אפילו לא כחלחל ואפילו לא קצת תכלת (תכלת-לבן כן, אבל אני חושב שזה לא אותו ידבר) כל הזמן רק אדומים וצהובים וירוקים וכו'.

עשיתי הפסקה קלה, כדי ללכת לאכול משהו, לכבס את בגדי העבודה המגורזים שלי, להתקלח ועוד כל מיני דברים. כעת אני שוב כאן, עם השמש שקצת נעלמה בינתיים בין העננים. בעוד פחות משעה אני צריך ללכת לשמור בשער (ש"ג יעני), ועד אז אני אשתדל קצת למלא את הנייר בצבע.

ברדיו שיר: „הוא היה חיל רגיל כמו כל אחד בגדוד, חיל רגלים חיל רגלים וכו'“ נא לצחוק! בכלל יש שם להקת פיקוד הדרום מ-1950 מעלים זכרונות, זה צחוק לא נורמלי.

מה יש עוד לכתוב ולא נכתב? את כל העיתונים כבר קראתי וכל התשבצים כבר פתרתי, המוספים גם. את כל הבגדים כבר כיבסתי אז מה נשאר עוד? לשכב בשמש (עכשיו שעת הגב, — בעוד חצי שעה צריך להתהפך) ולנסות להיות חום. לגבי התוצאות תשפטי את בעוד ששה ימים, אם ההוא למעלה לא יעשה בעיות כמובן.

יולי 1972

חם פה. חום נוראי. השמש שורפת, לוהטת, יוקדת, כמו שאומרים, בכל מקום איפה שאתה הולך אתה מוצא איזו קרן-שמש מאד לא נחמדה, שמחכה לך כדי לשרוף אותך חי. חום מעלף שכל מה שאפשר לעשות בו זה לזחול כל חצי שעה למקלחת, להתקרר שם ולחזור לחדר יבש ורוחני.

יאוש שקט כזה, שאין מה לעשות. אני מעביר את הזמן בשינה, או יותר נכון בנסיון לישון, רובץ על הרצפה ונלחם בכוחותי האחרונים בזבובים. מישהו אמר פעם שהמין האנושי הולך ונכחד, וכשיישמד לגמרי ישארו בעולם רק החרקים. אני חושב שפה בגדוד מתחילה להתקיים הנבואה הזאת. מי שמנהל את העניינים זה הזבובים והיתושים והג'וקים למיניהם. הם השולטים. הם חודרים לכל מקום, והם בלתי שמידים להחריד.

אני מניח שהיית בבית השבת, ובטח ראית את דובי, והוא בטח סיפר לך את כל מה שיש לספר, ככה שאפילו משהו חדש אין לי לספר לך. אני מקווה שמסרת לו איזה משהו בשבילי כי רוב הסיכויים שמחר או מחרתיים אני אראה אותו, אז נשמע מה שיש לו לספר.

מכתב רדוד כזה. העומק הרוחני שלי מצטמצם לכמה סנטימטרים שטוחים. הפסקתי להפעיל את מכונת החשיבה שלי לתחומים שהם מעל לחום ולזבובים. ובשביל מה לחשוב?

להיות אדיש, אדיש, לא מבין, זה הכי טוב. הכי פחות נפגעים הכי פחות חוטפים מכות ואין מה להפסיד.

יום ראשון 16.7.1972

כן זהו. סוף סוף נפרצה טבעת המצור והשקם הגיע והביא איתו מעטפות, חוץ מטמפו וסיגריות ועוד כל מיני מנעמים. אז עכשיו כבר אין שום תירוץ לחרופ בהפסקת הצהרים וצריך שוב להתחיל לכתוב.

הבעיה שבאמת אין הרבה מה לספר. יש לי שני שירים שכתבתי בשבוע שעבר באחת השמירות כשעוד היה ירח. קראתי אותם עכשיו עוד פעם, אני לא תופס איך אני כותב שטויות כאלה בשיא הרצינות.

אני חושב שהתור שלי לצאת יהיה בשבוע הבא, ז"א ב-24 וזה טוב מכמה סיבות: (א) יש חתונה של אייל, נהג מברקאי, יחד אתי מהטירונות, זה שכתבתי לך עליו (כתבתי?) שעשה תאונה (לא, לא עם הטנק) וצריך להתחתן, והייתי די רוצה לראות אותו בטקס הקבורה. (ב) ב-31 יש פה איזו ביקורת, וזה רק אומר שבשבוע הבא יהיה פה זרנוג מוחין לא נורמלי להבריק את כל התעוז, ואני שונא את זה.

(ג) אני מתחיל להתגעגע הביתה, וכמה שיותר מקודם

לצאת מפה יותר טוב.

לעומת זאת הבנתי שיש לך כל מיני תוכניות לנוד בארץ בשבוע הזה: מחנות עם הילדים וביקור אצל מרגלית ויואל וכל מיני דברים כאלה, אז יש חשש שתהיינה בעיות למצוא אותך. אבל מה שחשוב להבין זה:

א. אם אני לא יוצא בשבוע הנ"ל אז בשבוע שאחרי זה, וזה בטוח כמו המוות לפחות.

ב. אין לי שום אפשרות להשפיע או לקבוע מתי יהיה התור שלי לצאת, אם בשבוע הבא או בעוד שבועיים.

ג. אני אדע אם ומתי תתבצע היציאה הנ"ל רק יומיים לפני היציאה, ככה שיהיה בלתי אפשרי לדווח לך.

ד. כמו שהזכרתי קודם, יוצאים פה ביום שני, עד יום ראשון.

מכאן המסקנות:

א. אל תעשי שום שינוי בתכנית. איפה שלא תסתתרי אני כבר אמצא אותך.

ב. אם את נוסעת בשבוע הנ"ל לאן שהוא, רק תדאגי שאני אדע איפה את נמצאת, או תשאירי פתק, או השד יודע.

ג. אין ג..

עוד מעט לוקחים לעבודות, הזבלנים האלה, ואני פה
מכרסם כל מה שאפשר לכרסם. לא שלא קורה פה כלום.
סה"כ יש פה מאורעות מסעירים; יש סרטים, ויש אוכל,
ויש שינה, ויש שחמט (אני אלוף התעוז בינתיים) ויש
שבש, ויש ברידג', ויש הרבה הרבה חול ועוד יותר שמים,
יש עיתונים וטרנזיסטור וחם, אבל על זה אפשר לכתוב?
ביום שישי עשינו ארוחת ערב חגיגית כזאת יפה —
משהו לא רגיל: שמנו את השולחנות בחוץ על הכביש, היה
עוד קצת אור, דמדומים כאלה, מפות לבנות, יין אדום,
חלות. כל השולחנות בטור אחד ארוך כשהסמ"פ הג'ינג'י
בראש כמו שמש זורחת. ואיזה אוכל: טחינה עם חומוס
ועם חמוצים, סלט חצילים עם טחינה וביצים עשוי בצורה
מרוקאית — חריף כמו גיהנום, סלט ירקות — שפתיים
יישק, מרק עוף — וזה רק ההתחלה. באמצע חייב לבוא
סטייק עם צ'יפס כמובן, ולקראת הסיום לפתן אגסים,
וכמובן חותמים בקפה ועוגה. תשאלו מי הטבח? ...נו, איזה
שאלה באמת.

זהו. גמרנו עם הסיפורים. כבר מאוחר בלילה ומישהו
צריך לקום ב-4 (שומר אחרונה). יש סרט „ביקור הגברת
הזקנה" אצל היות וכבר ראיתי את זה פעמיים לפחות,
והיות וזה רק התחיל ב-11 ומשהו — אז הגברת הזקנה
תבקר היום בלעדי.

יולי 1972

...יש פה סימפוזיון על נושא "המכתב-הזיבולי-
הסטנדרטי-לחברה/למשפחה" לפי הקריטריונים שסוכמו
פה אני קצת יותר משופר, לא הרבה. המכתב הסטנדרטי,
לפי הסיכומים בערך כזה: "שלום ורדה, כרגע קיבלתי
את המכתב ממך ומיד התיישבתי לענות (שקרן!) פה
הכל כרגיל. קורעים לנו את התחת, נשבר לי המה-שמו.
אני בא הביתה בעוד שבועיים. אוכלים חרא, ישנים חרא,
שונא את הצבא. מה שלומך?

הרבה נשיקות

ירובעל"

כמובן ישנן וריאציות, אבל החיל הגזעי חייב בשלוש
קללות לפחות ובמספר פחות או יותר זהה של אברי-מין,
שלא בהקשרם הטבעי. יש כמובן אפשרות לתאר את הנוף
(שמירה) את ארוחת הצהריים (בחרוף צהריים) או את
הסרט של אתמול. ד"שים רצוי למסור, זה מראה שחיינו
לא נטש את ידינו בעורף וחושב עליהם השכם והערב.
מכתבים להורים מסתובבים לרוב סביב נושא החבילות,
זאת שהיתה ("היתה באמת טובה, במיוחד העוגיות עם
הריבה") וזאת תשתהיה ("החבר'ה פה מאד אוהבים
וופלים בטעם לימון").

את לא חושבת שהגיעה העת לסיים? מחר בבוקר
אני עולה לראות את הזריחה, אז אולי תבוא לי השראה.
על כל מקרה, ניקח את הבלוק.

במיוחד כרגע הגיעה ההודעה המצופה שב-8½ יש
סרט, וזה בעוד 5 דקות. צריך ללכת לתפוס מקום. בחיי
זה קצת כמו קיבוץ קטן פה, להבדיל.

אי-שם, צה"ל

אני לא יודע בדיוק איך להתחיל. ניסיתי בראש את כל הפתיחות, והכל לא מתאים, לא הולך. השגתי נייר ועט אבל אין זה אומר שיצא מזה מכתב. בכלל, זאת הנחה מוטעית מיסודה, שמהמרכיבים של נייר ועט ומעטפה ואיש שיושב — יוצא מכתב. מכתב הוא בעל משמעות כאשר יש בו משהו שאני רוצה להעביר אלייך. בשביל זה המציאו האנשים את הדואר ואת התקשורת בכלל, בשביל שאנשים שמרגישים שיש קשר ביניהם, אבל קשה להם לחוש אותו באצבעות ולכן קשה להם להשתמש בו ביעילות, שאנשים כאלה יוכלו להעביר מטען, מחשבות, הרגשות, דבר-מה אמיתי ומלא מהאחד לשני. אין שום טעם להעביר נייר שכתובות עליו מילים, מלים ריקות, מלים של שקר עצמי, ומלים שאין קשר ביניהן, ואין מהות ומשמעות להן. מלים שאין בהם אני ממשי ואת. אבל אנשים ממשיכים להעביר ביניהם ניירות כאלה, ולשים אותם במעטפה, ולהדביק בול, ולכתוב את הכתובת של האדם שבעצם אין להם מה לתת לו, שום דבר להעביר אליו. מוכרח להיות הצורך, כי אפילו אם יש קשר, הרי שקשר נפשי בלבד זה דבר לא נראה, ואי אפשר לחוש אותו באצבעות ולפעמים את חושבת ומרגישה שהוא ישנו, ואני חש שהוא ניתק איפה שהוא, ואין לדעת — כי החוט שקוף ואינו נראה. ואת מבקשת האהבה, את הטוב, והחיים שהיית רגילה שיזרמו בחוט הזה. ואני רוצה לתת לך אותם, ופתאום אין אני מחפש בעצמי איפה הנחתי אותה, את האהבה אליך, ואני מוצא רק מלים, קליפות-אהבה שפעם היתה היא שוכנת בו. ואני שולח לך אותן בחוט, החוט שנקרע ואת לא יודעת.

כל כך קל לאנשים לשקר! אם היית רוצה לשלוח לי חבילה עם דברים טובים בפנים, ואת מחפשת ופתאום אין! אז תשלחי חבילה ריקה רק בגלל שהבטחת לשלוח כל יום! הרי זה נראה אבסורד! אז למה במכתב?! למה מותר לשקר, למה אנשים משקרים כל כך מהר ברגע שמגיעים לדברים שהם קצת פחות ניתנים להרגיש ביד, וכי מה ההבדל? במכתב זה ממתקים של הלב, דברים-טובים של ההרגשה, אז איך אנשים שולחים חבילות ובתוכם עטיפות של סוכריות ושקיות ריקות, רק בגלל שאי אפשר לראות?

סליחה, ס"ה רציתי להגיד שהיום זה אחד מאותם הימים שאין לי דבר לומר לך, מרגיש כלום לתת לך, חיפשתי, לא מוצא. יכולתי לשלוח לך חבילה של עטיפות וקליפות ריקות, אבל פתאום לא בא לי. היום לא „אוהב" ולא „חושב" ולא „נשיקות" ולא „יקירה". יש ימים כאלו, של חול בנשמה ועננים בלב וזה לא נורא. פשוט היום לא בא לי לשקר לך, ולעצמי. את בטח לא תביני ותכעסי ותכתבי לי שלושה מכתבים שנגמור וזהו. אבל אל תעשי את זה, חבל. מחר שוב תזרח השמש ויעלה החיוך, ואני אבעט בעצמי שלא שלחתי לך נשיקה. אבל צריך לאהוב את הימים ולהכיר בהם כמו שהם. סה"כ אין מתוק מהאמת, כמה שהיא קשה לפעמים. אין לך מושג כמה אני מרגיש טוב עכשיו, ואני ממש מת לתת לך נשיקה.

שמעון

שלום אהובה!

כמו חוקרי אפריקה, העולים לקילמנג'רו לראות את הג'ונגלים ממעוף הציפור, עלינו גם אנו למעלה, להסתכל מסביב, לראות איפה אנו נמצאים, מי אנו, ומה עושים ביקום החולות האינסופי הלז. כמו אדם שחי בעולמנו כבר 21 שנים, ושראה הרבה זריחות ושקיעות, יודע אני כי גם היום תעלה השמש מאחורי גבעות החול הרחוקות, אך בעצם, אין בזה שום בטחון. יקום החולות משתרע מאופק עד אופק, שולט, מגרר כל דבר במליוני גרגרי חול קוורציים, מכסים וחונקים, סותמים כל אף אוזן וגרון. החול הנשפך על כל הארץ — האם לא כיסה את השמש?

אך אור לבנבן-כתום תלוי מעל המזרח, עומד לו בשקט כמו רוצה לרמוז לנו, אנשי הלילה, שאין מה לפחד, שהכל בסדר והשמש את חלקה בהסכם תמלא כמו שצריך, גם היום היא תעלה ותעשה את סיבובה היומי, כמו שוטר מקופי, בשמי הכחול המכסים אותנו. ואנחנו מצפים לה. מצפים לאהבתה, שתבוא ותחמם את לילנו הקר, שתכחיל את שמינו בכחול עמוק, שרק היא יודעת לעשותו, ומצפים לאימתה, לסיוט שבה, סיוט הלהט, האש, שתבוא ותשרוף אותנו, תגיר את זיעתנו מעל פנינו בנחלים-נחלים. תייבש את גרונינו ואת עינינו, שתלהט את מתכת — המוות שלנו כמו מסגר המלהט את מטיל הברזל שלו, עד לובן מסמא ומפחיד.

אך יותר מכל מצפים אנו לה שתבוא כידיד מוכר ומודע, שתחזיר לנו שפיות הדעת שלנו בעלייתה כמימים ימימה, שנדע שבעצם עוד העולם מסתובב, ולכל יום יש לילה, ולכל לילה יש יום, ושעדיין חי אלהים הזקן, ועדיין כוחו במותניו להחזיק בסדרי העולם הקטן שלו, לדאוג שעם בוקר תעלה השמש לשמירת יום, ועם ערב יעלה הירח לשמירת לילה. יש מי ששומר עלינו, כל יום וכל לילה. כחייל זקן ורגיל היא עולה לשמירתה כל בוקר ויורדת בערב, מבלי להתעייף, מבלי לשבות או לבקש העלאות בשכרה. יצור טוב נאמן ורגיל.

ועדיין אנו מחכים, עננים אפורים וצמריריים, כשמיכה צבאית, כיסו את האור הלבנבן, ותקוותנו הושפלה לרגע. אך הנה, כשתי אצבעות מגבעת החול הצהובה הגדולה שבאופק, עוכה משהו, כעין גבעת חול חדשה שנולדה, אך גבעה שונה — אדומה היא כאש, ועולה ותופחת כבועה כל הזמן. מין יצור חדש שנולד בעולמנו. ועכשיו היא ככיפה של מסגד האלהים, מזהיבה כוורדיותה למרחוק. מאדימה את קצות העננים שאיימו להחניקה, ותיכף היא תפרוץ את טבעת החנק ששמו עליה. הנה היא עולה, עדיין מכוסה בעננים. להרף עין נתגלתה מאחורי אופק החולות, ושוב — כוסתה בעננים. אך משום מה השמיים כבר כחולים כל כך. הביטחון בה, שתעלה, שתגבר על העננים, על החול ועל כל השטנים המאיימים להוריד אותה, שכבר נצבעו הם בעצמם בכחול, כחול קטיפתי רך ועמוק. ולפתע — שני ניצנוצים, כשני יהלומים ענקיים, חדרו מבעד לענן. עוד רגע, וחצי הכיפה נתגלה, בוהק ומסנוור כברזל הנפח. הנה היא עולה לוהטת. מתאווה ומשתוקקת, בוערת כאהבת המין, היא עולה וחודרת בענן, מבקיעה לה דרך, פורצת בתוכו וממלאת בסיום מאושר אל כל כחול שמינו, מציפה את חולותינו בזוהר מבהיק, כל כולו נשפך עלינו, כעסיס האהבה. והנה זה נגמר, החיים מתחילים. מלמטה שאל איש קטן „מה השעה?“ ואיש קטן אחר ענה לו. כאילו מעצמו התחיל הגנרטור לטרטר, והאיש הישן זע על משכבו. ורק אני פה, האיש היחיד בעולם, אשר חזה בהוד השגל האלהי, אשר יודע כי הכל נגמר, וכי היום נולד מאהבת הלילה.

להתראות אהובה

זה אני, שמעון.

אחר כך בגללו היה לי תקל. היה שם משהו שביקש
לרדת מהקו. אמרתי לו „היית מת” ושיפסיק לבלבל לי
את העגולים ועוד כל מיני דברים מהסוג הזה, והוא
התעצבן — מה זה התעצבן! איזה שאגות בטלפון! „אני
אקרע לך את התחת!” ו„אני אכניס אותך למעצר!” וכו'.
ואני שליו. חשבתי איזה מטומטם רוצה לעבוד עלי, אחרי
זה הסתבר שזה המ"פ של פלוגה אחרת, דיבר פה עם
קצין אחד, רצה לדעת מי זה היה החייל שדיבר איתו.
מזל שהמ"מ הזה הוא חבר שלי, אז הוא הרגיע אותו
בלי להזכיר שמות. בכלל מאז שחזרתי מהבית אני
מתקשה להתרגל, אדיש המחץ. הספקתי כבר להיתקל
פעמיים עם המג"ד במשך השבוע, והיום רצו להכניס לי
על סרוב פקודה, בגלל שלא רציתי לנקות את השולחנות
שהמט"קים לכלכו. הייתי תורן מטבח, והסמל תורן זה
אחד צ'וקו, רצה שאני אנקה את הטינופת שהם עשו שם
במשך היום. אמרתי לו „נה באוזן” ושאל המט"קים
רוצים לאכול שינקו בעצמם. הוא לא חשב פעמיים ואמר
לקצין תורן שיכניס לי על סירוב. אבל מה? הקצין תורן
זה אחד, קצת דביל אבל בענינים כאלה הוא בסדר, והוא
האחרון שיכניס לי תלונה. שוחחנו ארוכות והוא השתכנע
שאנחנו לא משרתים („אני כאן משרת את צה"ל לא את
המט"קים” — אמרתי לו, זה משפט נהדר, עובד תמיד)
והמט"קים בסוף ניקו כמו ילדים טובים.

קיבלתי כלי חדש, גרוע, מטונף, שבור, פצוע, מקולל וצריך להפוך אותו לבן אדם, שאפשר יהיה להסתכל עליו. להפוך אותו לאזרח מהמניין בפלוגה הזאת, ואני צריך לעשות את זה לבד. עד מחר זה המון עבודה, קריעת תחת נוראית במיוחד שאני לבד, והפוצים בבריכה עכשיו. חולירע.

חוץ מזה באמת שוב דבר. לאמא יום הולדת צריך לכתוב. אה! קיבלנו טרנזיסטור! זה סיפור יפה: אז כשהופענו שם במסיבה של החטיבה, אמר המה"שמו, זה שהיה מנחה שם, שנזכה בטרנזיסטור, והוא אמר את זה בתוך בדיחה, וכמובן אף אחד לא התייחס ברצינות, לפחות אני לא. בקיצור אתמול בלילה מגיע הנה טרנזיסטור, משהו גדול במיוחד, אדום, עם שני כפתורים והרבה תחנות, ועם חיבור לשטקר וגם לבטריות, משהו בערך מהסוג שיש לכם בקומונה, רק הרבה יותר אדום, ועושה המון רעש. זהו, עכשיו הוא מנגן ברצף כל הזמן. לא חשוב מה. שמים, שידבר, העיקר שזה הטרנזיסטור שלנו. קרול קינג בתרגום לעברית. רצח בע"מ.

אוי, שכחתי לגמרי שאני צריך לשמור בשער עכשיו (ש.ג.) הזה ששומר עכשיו בטח אוכל את עצמו, אז אני ארוץ. בינתיים להתראות.

יולי 1972

קיבלתי הערב מכתב ממך, אחרי מאה שנה בערך. אני באמת מתגעגע אלייך, ז"א אני מרגיש שאני מתגעגע למשהו, שאי שם יש משהו שאני צריך לאהוב אותו, אבל אני פשוט לא זוכר איך את נראית. ז"א אני זוכר במעורפל משהו, אבל אני פשוט לא יכול להעלות לפני את דמותך, את הפנים שלך. אפשר להתייאש, אפשר לא. אני פשוט עצוב. נמאס לי מכל החול הזה, והאנשים האלה שחושבים שהם משהו יותר ממך רק בגלל שיש להם כמה פסים על השרוול, ושחושבים שבגלל זה הם יכולים להגיד לך מה לעשות. נמאס לי. אני רוצה הביתה.

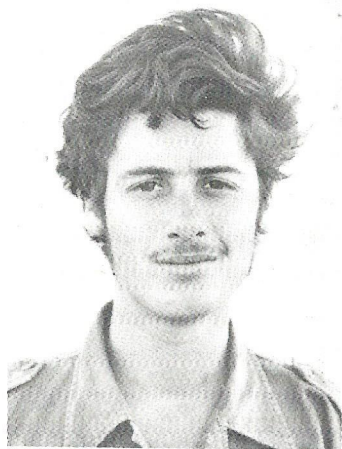
שוורצי הלך, קיבל תפקיד בגדוד ונעלם מפה. שאלתי אותו למה עזב אותי והוא לא ענה. בחיי, הם יכולים להגיד עליו הכל, מבחינה מקצועית הוא יכול להיות גרוע כמה שהוא רוצה, והם יכולים לצחוק עליו כמה שהם רוצים, אבל אני אהבתי אותו, את החיוך המתוק שלו, הוא היה כל-כך חמוד, הילד הזה. איפה יהיה לי עוד מט"ק שבאמצע הטיפול לפני תנועה ירביץ חיוך כזה מתוק, שיתחשק לי לתפוס אותו ולהרביץ לו נשיקה על המצח? (זה בכל הרצינות).

ואחרי זה יהודה. פתאום באמצע הצהריים קיבלנו הודעה שהם באים, ואני בדיוק הייתי צריך ללכת לשמור דקה לפני שהם התחילו לשיר. מזה שעוד הספקתי כמה מילים להחליף איתו. הוא הביא לי עצבות כזאת, ממש מין עצב נורא כזה, אני לא יודע למה בדיוק, אבל איך שהוא דיבר ואיך שהוא מסתכל ומה שהוא סיפר, ושידעתי שאני לא אוכל לראות אותו בהופעה (הוא כל-כך התפלא לראות אותי פה, הוא לא תפס איך זה שאני פה פשוט חייל, כמו כולם, בחור המקולל הזה). שמחתי נורא לראות אותו אבל הוא הביא לי כזה ייאוש, שקט כזה, את יודעת. אחרי ההופעה לפני שהם נסעו הוא בא אלי לשער קצת, להגיד שלום, לדבר עוד כמה מילים, להבטיח למסור ד"שים לכולם, אחרי זה הוא נסע. הוא הביא לי ייאוש כזה שאני לא יכול לתאר במילים. פתאום הכל נראה אחרת, כל החול נראה דוחה ושנוא ומשעמם עד מוות, והאנשים טפשים ורעים והכל משופשף וישן ומעצבן. פתאום הכל מתפוצץ, כמו בלון, כל הענין שניסיתי לפתח

סביב השטויות הקטנטנות שפה, פתאום רואים את האפסיות והשעמום בכל, ורוצים הביתה.

ועכשיו אלון הלך, פשוט הלך, ונשארנו לבד. אני מרגיש כאילו שבע השנים הרעות הגיעו. אני לא יכול לתאר לך במכתב, למרות שהוא לא יעבור צנזורה, מה שאלון היה בשבילי ובשביל הצוות ובשביל כולם. אבל אם תרצי אז בעל פה אני אנסה להעביר לך.

התותחן הקטן שלי. אני חושב שבאמת התקשרנו חזק מאד, כל-כך אני רגיל אליו. זה מה שהאימון צוות הזה עושה לאנשים, אנחנו היינו כל-כך מותאמים אחד לשני, שאין לך מושג, למרות הניגוד העצום באופי, ממש אני חושב שהיינו צוות מיוחד במינו, יחד עם גיל, וצוות כזה עוד לא ברא השטן וכזה גם לא יהיה. אבל עכשיו עם גיל לבד אנחנו אפס. ממש אפס. לא מסוגלים לעבוד יחד, מתעצבנים אחד על השני, לא מסתדרים. העניינים לא זזים. מרגישים שהוא חסר, מרגישים חזק מאד. וכל תותחן שיתנו לו עכשיו, שיהיה טוב כמה שיהיה, לא נוכל להגיע לאותה השלמות, לאותה ההבנה וההתאמה כמו עם אלון. ועכשיו אני אהיה הכי קטן בצוות, כי אין תותחן קטן כמוהו.

ילדה מסכנה שלי!

אתמול בערב קיבלתי את המכתב המיואש שלך. מה אפשר להגיד לך? שהכל עובר? כמה אני מכיר את המצב הזה, שמגיעים למקום חדש וכולם צועקים והכל נראה שחור, זה מייאש בהתחלה, נכון, אבל מהר מאוד תתחילי לחייך אם לא לצחוק.

תסלחי לי אם חייכתי אתמול, כשקראתי את המכתב שלך, אני פשוט לא הייתי יכול להשאר רציני במקום כזה עם כל כך הרבה בנות, שמנסים להלביש עליהם כובעי פלדה וחגור, ולהגיר להן „אויב משמאל“, „אויב מימין“.

זה כל כך משונה לי לחשוב שאת משתתפת במאמץ המלחמתי ותבואי הביתה עם מדים ועם סיפורים מהצבא. לפחות יש לך שם הרבה בנות שאת מכירה, ואז הרבה יותר קל לעבור את הכל ביחד.

את החלק האחרון אני כותב בשיעור. מצאתי פטנט פנטסטי — להביא את הבלוק הזה לשיעורים בתור מחברת, ואז אפשר גם לכתוב מכתבים בשקט. ואתה עושה רושם של חניך שקדן, שכותב כל דבר. השיעור נגמר אני לא יודע איך עברתי אותו בלי להרדם כליל. היום בצהריים חרפתי בשיעור אחר חרופ עמוק, פתאום אני מרגיש מישהו תוקע לי מרפק בצד, אני פותח את העיניים רואה את כולם מסתכלים עלי בצחוק פראי. הסתבר שהמדריך שאל אותי איזה שאלה ולא התעוררתי, למזלי הוא חזר על השאלה עוד פעם, וזאת היתה שאלה פשוטה, אז בלי לאבד את העשתונות קמתי, אמרתי את התשובה, וחשכתי לי שעתיים שמירה להלילה. מה שכן, זה לא מנע ממני להרדם בשעורים שבאו אחר־כך. לא שהשיעורים משעממים — ההיפך, אבל פשוט אני נרדם בלי להרגיש ובלי שאני רוצה.

אנשים, אנשים, אנשים
מאות, אלפים, מליונים
שחורים, אדומים, צהובים
כהים ולבנים
רזים ושמנים
הם הולכים, הם יושבים, הם עומדים
יש יפים, ומכוערים
יש טובים ורעים
יש חכמים וטפשים
הם שותקים, צוחקים, מדברים.

לכולם עיניים כמו לך
לכולם שערות כמו לך
לכולם אפים כמו לך
לכולם חיוך כמו לך...
רק קצת, קצת אחרת
וזה הכל.

אתמול בערב היו לנו תכניות גדולות למבוא"חמה. נסענו בערב לכפר-בלום, לחפש את שאול אבל הוא נעלם באופן מסתורי, ומיקי שומר על הגבולות בחורשת טל. היות וקיבלנו אוטו, אז החלטנו בכל זאת לנסוע, והיות והאוטו היה רק עד 12 בצהריים החלטנו בתוקף, שקמים מוקדם ונוסעים, אבל עם כל הרצון הטוב...

בקיצור, אחרי ארוחת הצהריים כשישבנו במועדון, החלטנו, שזה לא עסק ומוכרחים לנסוע לאן שהוא, אז עלינו לרמה בלי מטרה מסויימת, ושוטטנו. שרפנו קילומטרים, אבל איכשהו מאד נהנית. הערב החלטנו לנסוע לקרית שמונה לסרט. נסענו עודד ואני. סרט גרוע, והיו שם רק ילדים, שצעקו וצחקו במקומות הלא מתאימים. את יודעת, אבל אנחנו היינו סלחניים. רענן הביא לי סיגר ואני יושב פה על הכורסא ומעשן וכותב. ההרגשה כל כך מוזרה — להיות לבד. את נורא חסרה לי, אבל יש שקט כזה, אני לא יודע בדיוק איך להסביר לך את זה, אבל זה באמת לא חשוב, זה לא חשוב כי מתוכננת לי רגילה ב-19 (כן ביום חמישי הקרוב) ותוכלי לספר לי הכל. לי כמובן לא יהיה מה לספר, אבל אני אקשיב, ואני בטוח שתהיי מלאת חוויות. יש לי המון כסף (כמעט חמישים ל"י) ואם יהיה לך עוד כוח, נוכל לצאת ולשוטט קצת בארץ. כמובן, שום דבר עוד לא בטוח, הרגילה היא לקמטניקים אבל אני כבר מרגיש את עצמי קמט"ניק, אחרי מבדקי הקצונה המפתיעים שלי.

שישי בערב, 17.12

... אבל היום... אה, זה כל-כך טוב, אין לך מושג. אחרי הכל, באוהל הסגור, שנינו לבד עם החבילות (ביומיים האחרונים קיבלתי שתי חבילות) והנר, סיגריה ביד ואפשר קצת לחלום. ולמרות שהטרנזיסטור מנגן חזק ליד האוזן, אני יכול לשמוע כמעט בברור את הצלילים הכל-כך סגולים, של החלק הראשון של „אפריל“. היה לי מאוד משונה שכתבת לי שאת מזהה אותי עם המנגינה המופלאה הזאת, זה אולי טלפתיה אבל בשבילי את „אפריל“ ו„אפריל“ זה את. הסגול העמוק, המעורבב לפעמים עם כתום בהיר ורך של הצלילים שאנחנו (ואין לך מושג כמה אני שמח שזה שנינו) כ"כ אוהבים — בשבילי זה את: הכתום, הסגול והתכלת הרכה, שאני כל-כך אוהב — זו את.

את רואה יש לי זמן כאילו כל הזמן שבעולם לפני והנר לעולם לא ייגמר, ואני חולם, וחושב עלייך. ומרגיש אותך בתוכי, וחם לי, ואני שומע שוב ושוב את המכתבים שכתבת לי, את המלים שלך שעושות לי כ"כ טוב על הלב בשעות הכי שחורות. וכותב לך שורות של שטויות ושום דבר לא איכפת לי, ושום דבר לא יזיז אותי מהשלווה הנהדרת הזאת.

אני לא יודע כל כך מה לכתוב לך כרגע, יש לי כל כך הרבה לכתוב לך ולהגיד לך ולספר לך, אבל זה הכל לא מתאים לחגיגות הרגע, זה פשוט ילכלך, אם את מבינה.

אז אני חושב שהכי טוב שאני אפסיק עכשיו. משהו ממה שאני מרגיש אני חושב שהעברתי לך, יותר לא צריך כרגע. אז אני אפסיק עכשיו, אפילו תחשבי שזה לא מוצדק וזה לא יפה, ואכתוב לך מחר, ואני מבטיח לא להיות מיאוש מחר, אלא עליז ושמח. והלילה ברור לי שאחלוס עליך, שקט, שליו ואוהב. ארנבת שלי, אני מת לחבק אותך כרגע, לצעוק, לשיר, משהו אבל אי אפשר, ואולי במכתב תרגישי כמה שאני אוהב אותך, ומחבק אותך חזק חזק, ושולח לך נשיקות חמות חמות וארוכות, כאלה של ערב שבת באוהל, כשאת בכל-כולי, ואני מאושר עד יותר מלמעלה, שזה נשפך, ורק הצבא יפריד ביננו. אל תקחי אותי ברצינות, אני פשוט מת לחגוג עם מישהו, ולספר למישהו, כמה טוב.

נשיקה

שמעון

זהו, שבת אחה"צ ונראה לי שהגיע הזמן. גמרתי את כל העבודות והראש נקי. אני לא יודע בעצם מה לכתוב לך, אבל אין ספק שאני צריך לכתוב לך הרבה. לא בגלל שהרבה זמן לא כתבתי, ואני לא יודע בדיוק כמה, אבל בגלל שאני מרגיש כל כך הרבה דברים שצריך להגיד אותם למישהו. הצרה שזה כל כך לא מוגדר שאני בעצמי לא יודע. מוזר לי לפנות אליך כאל מישהו להגיד לו את הדברים, כי כל כך הרבה זמן לא ראיתי אותך, ועוד יותר — לא אמרתי לך דברים, ולרוב לא היו, או שלא היו מלים להגיד אותם. גם המכתבים שלך, כמו שלי, לא אומרים כלום. אני פותח, קורא, ומחפש, וקורא עוד פעם ולא מוצא. החיים אצלך רגילים ומשונה לי לחשוב שזה כך, שהכל זורם כמו שהיה, ומשונה לי לדעת שאת לא חושבת. כאן אני צריך לעשות הפסקה. נראה לי שהדברים שאני הולך לכתוב הם דברים מהסוג שנמצא בחלק האחורי יותר של הראש ולכן המלים הם מלים שלי ולא צריך להבין אותם כאילו שהם משחקות תפקיד רגיל. זה קורה לפעמים שאני צריך לכתוב למישהו את הדברים, וזה פשוט צורך, אז אם את מרגישה שאת לא יכולה להבין את המחשבות, כי זה באמת דברים שזזים בעננים ונורא לא מוגדרים, אז אל תביני את המלים לא נכון ואת תיפגעי או תחשבי דברים לא טובים כי אין לי שום כוונה כזאת.

אני מנסה להפסיק לעשן וזה נורא קשה. יש לי משהו בגרון מאד מפריע. גם בגלל זה כתבתי לך בפעם האחרונה כל כך רע. כי זו הרגשה נורא רעה. כל דבר שאני אוכל יש לו טעם מלוח כזה גועלי, וזה איום כי אי אפשר להנות משום דבר. אתה אומר משהו ומסתבר לך שטעית. אתה יושב כל היום ושומע דברים שנדמה לך שהם לא מעניינים אותך, אתה מחכה שייגמר והולך לאכול, ולא מסוגל. מדליק סיגריה והיא שורפת אותך, ופתאום יש לה טעם משונה כזה. אתה בא לחדר ורוצה לשתות קפה, וגם לו יש טעם של גבינה. אתה הולך לחובש והוא נותן לך אקמול, אז אתה הולך לישון ומעירים אותך בחמש לפנות בוקר לעוד יום חסר טעם, חסר תכלית, אז זה לא פלא שאתה מתחיל לחשוב למה, ואתה מבין שאתה לא מבין, שאתה לא אתה, ולא מה שחשבת פעם שתהיה. ואולי אתה נכנס לדיכאון אבל אין צורך. פשוט לא לדעת מה לעשות, כדי להרגיש, לדעת להיות מישהו. לכל דבר צריך להוסיף מלח, פלפל, סכין — בשביל להרגיש את קצהו.

אני מוכרח לדעת מי אני באמת ובשביל מה אני חי. הרגשה שאני לא מבין את גלגלי השיניים של החיים איך הם מסתובבים, וזה בכלל לא משנה מה אנשים אחרים אומרים. הם אנשים כל כך אחרים, והם מבינים את עצמם. ואנשים אחרים הם הולכים בחיים כאילו הם נולדו בשביל זה, והם יודעים את הדרך. אני אפילו לא יודע לאן השבילים הולכים ואין לי מושג אם הם ממוקשים ואיפה. אני לא רוצה שמישהו יגיד לי איפה ללכת. המוקשים הם פרטיים שלי ואף אחד אחר לא יכול לדעת את מידת הרגליים שלי, אבל גם אני עצמי לא יודע. רק ההרגשה היא שאני אלך לבד, כל החיים. יש נקודה בחיים שאדם צריך להבין שזה הוא, ולא יהיה יותר. אני מרגיש שהגעתי לנקודה שבה אצטרך להבין שהמטר שישים ותשע זה כל מה שיהיה לי, והמילה כשאגדל כבר לא קיימת, וזה כל מה שיהיה לי כל החיים. ואני לא מסוגל להשלים עם זה. להבין שהדרך מובילה ישר לגיל שלושים, ארבעים וחמישים, ולדעת שאני פעם אמות, ושהסיפור, ששמו שמעון בן-דרור האיש, יסתיים כמו תקציב שנותנים לאיש והוא נגמר, ללא טעם. בלי שהיה משהו או שהבין משהו יותר מהאפס. אני חושש שגם אם אלך ללמוד מתמטיקה לא

אמצא גם שם משהו יותר מעבר לאפור הבינוני של העננים, כמו שזה היה תמיד. איפה שהוא נמצא משהוא שהוא יותר שבו אפשר להרגיש את הממש ולהחזיק אותו ביד. למצוא את הסיפוק, אבל אני חושב שלא אגיע אליו לעולם, כי אני לא האיש בשביל זה, כי זה לא המזל שלי וזה לא מגיע לי.

זה כמו לחפש את הכחול של השמים. אתה חושב שתמצא אותו, ואתה עולה למעלה למעלה ופתאום מסתבר לך שהוא אפור, שגם כאן זה לא נמצא, ואתה משתגע איך שאנשים אחרים מבינים את זה, חיים עם זה. ואתה מבין שהם מוצאים את הכחול כל יום בתוך החיים, והם חיים את החיים ומבינים אותם כמו השמן לגלגלי השיניים. והם הולכים ורצים וקופצים ומתכוונים לזה, ומחזיקים את הממש בעצמות שלהם, בשירים שלהם בכל הכוונה ובידיעה ובהכרה.

האם זה מה שיעשה כל החיים — לרוץ למעלה לחפש את הכחול, והלאה לעשב לנסות להבין את הירוק, ולמות כדי להבין את החיים. או שישחה במים פושרים מתוך יאוש שקט. להתחתן ולגדל ילדים, פשוט בגלל כי קשה לרוץ ולחפש ויותר נעים לישון באמבטיה.

אני מוכרח להבין את החיים. אני מרגיש שהם עוברים על ידי, מתלחשים ומסתודדים ביניהם כשאני בחוץ. אני מוכרח לתפוס אותם חזק ולסובב אותם עד שיצחקו מכאב, ולהגיד להם: „הי, מה הולך פה בעצם?“ אבל זה לא יקרה.

לחיות בעולם בלי להבין זה להיות טיפש. ואני אף פעם לא הייתי טיפש מדי מכדי להבין שאני טיפש! אולי בשביל זה אני מעריץ אנשים שמבינים, מנסה להתקרב אליהם כדי אולי לספוג משהו. אבל את לא נתת לי יותר. אני חושב שאת בכלל לא יודעת כמה את מבינה, ואיך את הולכת מתוך הליכה של ממש, מתוך הכרה של תנועת הרגלים ונשימה של ידיעה, בלי לחשוב על זה בכלל. את ואני מעולם לא חשבנו שאנחנו את ואני, אף פעם לא חיינו מתוך ידיעה. אבל את נותנת לי את ההרגשה שאת ולפחות זה, והפלא שאני יכול להרגיש אותך, ולפעמים, לעתים נדירות להבין את האנחנו. אבל אף פעם לא חשבנו ביחד, מחשבה של המחשבה. אני לא עצוב על זה אבל אם פעם יהיה, אני חושב שזה יהיה כחול. קצה הזרת של הידיעה.

השעון זז, ומחוגיו מראים את השעה. וכל רגע הוא משתנה, וזה מוכיח שוב שהחיים הם בחוץ, ואין מקום למחשבות אחוריות בעולם ידוע, שבשש וחצי צריכים ללכת לאכול ושלכתוב דברים כאלה אסור. סיום. ככה זה מוכרח להגמר ואין טעם שארשום את השם למטה, הרי את יודעת שזה אני, לא?

ילדה שלי שלומות!

הנה זה, מכתב השבת. הלכו להביא מים — והקפה בהתארגנות. יש ריח של סוף. אחרי הצהריים, אם את לא יודעת, זה זמן שבין ארוחת הצהריים של לוף, וארוחת ערב, שירים ושערים שלא נותנים לישון, וזמן להתחיל לסדר את ערימות הליכלוך שבחדר. יש גורסים שגם חרופ בריא הולם את השעה אבל מי שלא הספיק את מכתב השבת שלו כל השבת — לא לו היא המחשבה הזאת!!!

שבוע של טיולים משוגעים נגמר. משהו מעין קייטנה עם שמש ודשאים טבעיים וטיולים באמת פנטסטיים. נגמר וחזרנו הנה, לחדר שכבר נעשה בית, עם כל התנאים והסיפורים, אבל בכל זאת מיד יש הרגשה של כמו כלא, שחסר אויר, כל המרובעים מבטון האלה והסדר הנוראי, זה נותן קצת הרגשה רעה. אבל לעומת זה שוב לבוא ולאכול כמו בן אדם מהישוב, ולהחליף ספר בספריה, והערב "Z", גומי אויר, וההסקה, והקופסה של הקפה, זה לא כל כך רע.

זה איזור כזה יפה ובעונה הזאת בכלל — הכל ירוק, משטחים עצומים של ירק, הכל פורח ומלא פרחי בר. גם המון מקומות שעוד לא הייתי בהם.

שוב נוכחתי שאני לא בשביל הצבא, ולא מסוגל לחשוב כמו חייל. זה מרתיע אותי שדורכים על אנשים, אפילו אם הם ערבים, וזה בכלל לא משנה. איך אפשר בכלל לחשוב או לקוות שאי-פעם יהיה שלום של ממש! למרות שהם אנשים אחרים מאיתנו, והם מאד שונים, אפשר להיות בשלום גם עם אנשים שונים. אבל הם ממש שלווים. חיים להם על איזה ג'בל ויש להם את ההר שלהם והואדי שלהם והאדמה שלהם, שהם מכניסים קילו זיעה בכל סנטימטר, ובאים ודורכים עליהם באדישות, אדישות נוראית, כאילו שהם בכלל לא אנשים. זה לא האנשים ששאלו כועט בהם זה אנשים שלווים ובאים ומגדלים בהם את השנאה, ממש מטפחים אותה. דורכים עליהם ועל האדמה שלהם, על הגאווה שלהם, על הזכות שלהם להיות בני אדם. אני לא מאמין שזאת הדרך היחידה כדי לא למות, למרות שזה מה שאומרים פה. אבל פה ובכלל, אסור לחשוב דברים כאלה, ובטח שלא בקול רם. מיד יסתכלו עליך בעין עקומה. הם האויב, הם רוצחים, הם הורגים, הם מסוכנים. כנראה שצריך להאמין בזה, אחרת אי אפשר להיות פה. אסור אפילו להגיד להם שלום כשהולכים על ידם, אסור אפילו לחייך, כנראה שזו המשמעות של להיות כובשים: מוכרחים לדרוך, מוכרחים לבעוט.

בגלל זה אני חושב שטוב שהלכתי לשריון. שם אתה לא בו אדם, אתה טנק, ואתה לא הורג אנשים, אתה הורג טנקים, מרחוק. זה הבדל עצום.

אני מנסה לקרוא את „אנשים בליל קיץ" וזה לא אומר לי כלום. אני מרגיש שנעשיתי אטום. פעם הייתי יכול לקרוא ספר כזה ולהבין אותו, ולהנות. היום אני מנסה, וזה לא הולך. זה מין הסתיידות, אטימות כזאת, שבאה מחיים בחול במשך שנה וחצי, כשאינן זמן לחשוב יותר ממטר קדימה ובטח שלא הצידה.

אני גומר בלי תירוצים. אני מרגיש שצריך לבוא משהו שישנה את הדברים. זה לא החיים שהייתי רוצה להיות.

ערב פרוץ מלחמת יום-הכפורים היו שמעון וחבריו, מסיימי קורס קציני השריון, בהמתנה בביר-תמדה. הקורס התארגן לפעילות כמסגרת בפני עצמה, אך שישה מבין המסיימים הועברו ליחידות אחרות בתפקיד מ"מים, ביניהם היה שמעון.

עם פרוץ הקרבות נפרדו שמעון וחמשת חבריו משאר בוגרי הקק"ש והצטרפו ליחידותיהם החדשות.

ב-6.10.73 בסביבות השעה 21.00 בערב החליף שמעון מט"ק פצוע ליד התעוז, "טכסטיל" שעל כביש הגידי והחל נע מערבה על מנת לחבור לגדוד שעסק בחילוץ מן התעוז, "ליטוף" שעל גדות האגם-המר הקטן, והחל בתנועה מקביל לקו המים — צפונה.

כאשר ירדו מן הציר לחולות נפגע שמעון, שהיה חשוף בצריח, בפגיעה ישירה ונהרג. הטען-קשר זאב פאר מרמת-גן שנפצע קל חילץ עצמו יחד עם התותחן ונהג הטנק.

זאב — עקבותיו אבדו והוא בחזקת נעדר. הנהג והתותחן שניצלו תעו כל הלילה מבלי לדעת היכן הם נמצאים ונאספו בבוקר על ידי המ"פ — עירא עפרון, במרחק לא רב מ"ליטוף". בכל התחקירים הרבים שנערכו מאז לא יכלו השניים שנותרו בחיים להצביע על המקום המדויק ואף לא על האיזור בו נטשו את הטנק. החיפושים לא נשאו כל תוצאות.

עד צאת החוברת לאור טרם נמצאו גופותיהם של זאב ושל שמעון...